

No Tahut na Hininaawas JON ga Pakat Ie.

Jon no apostolo ga pakat ikin ra pakpakat **waing ira turadi be di na was ie di nage nurnur be Jisas aie no Mesaia (no 'Krais'), no Natine God, ma ne God na halon di (nes Jon 20:31).** Ikinong no surno ta ikin ra pakpakat. Jon ga hamanis be Jisas, nong aie God tutuno, iga hanawat turadi, igom lon kira napu tano ula hanuo ura hamanis God ta dait (14:7-11). Io kaie, Jon ga kilam Jisas be no 'Nianga' kinong no nuno nilon i hinawase dait utane God (1:1-18). Jon ga manga iangianga be Jisas ga hanawat be na ter no nilon hathatikai ta di bakut ing di nurnur tana (1:12; 3:16; 3:36; 5:24; 6:40; 10:28; 11:25) ma be aie no Natine God ma pata ta tike mes na ngas tupas God, Jisas sene mon (5:19-27; 10:30; 11:27; 14:6).

Jisas nong di ga kilam ie be no Nianga iga hanawat ura hapalaine dait utane God.

¹ Nalalie tano haburuana ta ira linge bakut, no Nianga gate kis. Ma no Nianga ga kis tikai ma ne God, ma aie iat mon bileng ne God.

² Iga kis tikai ma ne God menalalie iat tano haburuana ta ira linge bakut.

³ Ma ikin ra Nianga, God ga hakisi ira linge bakt ma ie. Ma pata tike linge pai gale hanawat, be God pai gale gil ie ma ie.

⁴ Ma aie iat mon no burwana tano nilon tutuno. Ma ikin ra nilon, aie no lulungo nong i hapalaine ira turadi uta ira tutuno tane God.

⁵ No lulungo i hamadares no kadado, iesene no kadado paile burung ie.

⁶ Tike turadi, nong God ga tule ie, no hinsana ne Jon.

⁷ Iga hanawat ura hininaawas uta ikino lulungo. Iga gil hobi be ira turadi bakt ing di na hadade ie, di nage nurnur tano lulungo.

⁸ Pata be aie iat ikino lulungo, iesene iga hanawat mon ura hininaawas utano lulungo.

⁹ Ikania baak no lulungo tutuno nong na hanawat ukira tano ula hanuo ma ina hapalaine ira turadi bakt.

¹⁰ No Nianga ga kis kira ta ikin ra ula hanuo. Ma a tutuno be God ga hakisi no ula hanuo ma ie, iesene ira turadi balik ta ikin ra ula hanuo pa di gale nes kilam ie.

¹¹ Iga hanawat tano nuno katano, iesene ira nuno matanabar pa di gale bala halala leh ie.

¹² Sene be dong ing di ga bala halala leh ie, iga haut ise ter di be di nage natine God. Di iat kike ing di ga nurnur tana.

¹³ Pai gale kaho di hoke ra tinahuat ta ira turadi, be ta ira sinisip gar na tunana mon. Sene be pata. Di tahuat leh tane God.

1:3 1 Korin 8:6; Kolose 1:16-17; Hibr 1:2
 Jon 3:19   **1:6** Matiu 3:1; Luk 1:13-17,76
 Jon 3:3-6; Pilipai 2:7; Jon 2:11; 1 Pita 1:23

1:4 Jon 5:26   **1:5**
1:9 Jon 8:12   **1:13**

¹⁴ Ma no Nianga ga turadi um, ma iga lon nalam in ta mem. Ma mem ga nes no nuno minamar, a minamar gar na halhaaliena bulukasa metuma tano Tamana. Ma iga bukas ma ra harmarsai ma iga hapuasne bakut bileng ira tutuno tane God.

¹⁵ Io, Jon ga hininaawas palai utana ma ra dades horek: "Ikin iou ga hininawase mu utana. Iou ga tangtange, 'A tutuno be i hanawat menamur tagu iesene i tamat iat tagu kinong pa di gale kaho baak iou, ma ikanaia iat.' "

¹⁶ Ma i bukas ter ma ra harmarsai, kaie ige la tamtabar haitne dait bakut me.

¹⁷ Io, God ga ter ira harkurai uta dait tane Moses, iesene iga ter no harmarsai ma no palpalai ta ira tutuno utana iat ukira ho dait tane Jisas Krai s.

¹⁸ Pata tikenong paile nes baak God. Iesene God no bulukasa ila kis pirep ter iat no Tamana. Ma aie iat igate hinawase hapalaine dait utana.

Jon no ut na baptais ga harus be aie pata be no Mesaia.

(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Io, no hininaawas palai tane Jon utane Jisas horek. Ira tamat ta ira Iudeia kaia Ierusalem, di ga tule ari pris ma ari tano huno tane Lewi ing di la harahut ta ira pinapalim na lotu ukaia hone Jon. Ma di ga me tiri ie be a mangana turadi so ie.

²⁰ Jon pai gale malok be na balu di, iesene iga hinawase hapalaine iat mon di, igom tange be, “Pata be aiou no Mesaia.”

²¹ Di ga tiri habaling ie, “Ma nesi tuno ugo? Ne Elaija ugo?”

Jon ga balu di, “Pata, iou pata be ne Elaija.”

Di ga tiri habaling ie, “Augo no tangetus?”

Iga balu habaling iat di ma iga tange, “Pata.”

²² Io, di ga tange tana, “Kaia, nu hinawase um mem be nesi tutuno iat ugo, waing mem nage hinawase dong ing di tule mem ukira. Nu tange hohaam ura utam?”

²³ Jon ga balu di ma ira nianga tano tangetus Aisaia horek:

“Aiou no ingana tikenong i taato mekaia ra katano bia,
‘Gil hatakadosne no ngas tano Watong ura nuno hinanawat.’ ”

²⁴⁻²⁵ Io, ari Parisi ing di ga tule, di ga tiri Jon horek: “Be pata be no Mesaia ugo, ma be pata be ne Elaija ugo ma pata be no Tangetus ugo, u la baptais ura biha?”

²⁶ Ma ne Jon ga balu di be, “Aiou la baptais mu ma ra taho, iesene tikenong kanaia nalamin ta mu, pa mu le nes kilam ie.

²⁷ Aie nong na hanawat menamur tagu. Ma iou paile haruat be ni lapus ira hino ta ira pala lamas na kakine.” *

1:21 Lo 18:15,18; Matiu 11:14   **1:23** Ais 40:3   **1:27** Jon 1:15

* **1:27** Jon ga hirhir be na gil ikin ra tintalen ing tike maris gor gil ter tike watong kinong Jisas i manga tamat sakit.

²⁸ Karek ra linge bakut ga hanawat tano taman Betani, tua tike palpai tano taho Ioridan, ing ne Jon git baptais kaia.

Jisas aie nong na suge leise ira sasana ma ina baptais ma no Halhaalienu Tanuo.

²⁹ Tano mes na bung um be Jon ga nes leh Jisas ma iga hanawat ukaia ho ie, iga tange, “Mu nes baik! Ikin no not no sipsip na hartabar nong God ga tule ie ukira ura kapkap leise ira sasana ta ira turadi.

³⁰ Ikinin mon no turadi nong iou ga hini-nawase mu utana. Aiou ga tange horek: ‘A tutuno be ikin ra turadi i hanawat menamur tagu, iesene i tamat iat tagu, kinong pa di gale kaho baik iou, ma ikanaia iat.’

³¹ Ma iou iat, iou pai gale nunure be nesi ikinong na hanawat. Ma sene be iou hanawat iou baptais mu ma ra taho be ni hapalaine mu ira Israel utana.”

³² Io, Jon ga hinawas palai ta di horek: “Aiou te nes no Tanuo ga hanasur metuma ra ula mawe hoke tike bun, igom a kis tana.

³³ Ma iou pai gale nes kilam baik be aie iat mon ikinong na hanawat. Iesene God, nong ga tule iou ura baptais ma ra taho, igate tange ter tagu horek: ‘Nu nes no Tanuo na hanasur ma ina kis ta tike tunana. Io, ikinong iat mon nong na baptais ma no Halhaalienu Tanuo.’ ”

³⁴ Ma ne Jon ga tange, “Iou te nes ter ie, kaie iou ge hinawase mu be aie iat mon no Natine God.”

Ari bulu na harausur tane Jon di ga nes kilam Jisas be aie no Mesaia.

³⁵ Io, tano bung menamur Jon ma airuo ta ira nuno bulu na harausur duhat ga tur baling ter kaia.

³⁶ Ma be iga nes Jisas ga hanana sakit, iga tange ta dur, “Mur nes baak! Ikinen no not no sipsip na hartabar nong God ga tule ie!”

³⁷ Be ira iruo bulu na harausur dur ga hadade hokike, dur ga mur leh Jisas.

³⁸ Jisas ga talingane dur ma kanaia dur ga murmur hanane ie, io iga tiri dur, “Mur sip ra so?”

Dur ga balu ie, dur gom tange, “Rabai, u kiskis ha?” (Ma no pipilaina tane Rabai be ‘tena harausur.’)

³⁹ Io, Jisas ga tange ta dur, “Mur hilo, mur nage nes.” (Ma igate hutate be na aihet na pana bung tui um ra matarahien.) Io, dur ga saate leh Jisas, dur gom a nes no katano iga kiskis tana, duhat gom kis tano matarahien bakut kaia.

⁴⁰ Io, Andru no tesne Saimon Pita, tikenong ta dur kike ing dur ga hadade no nianga tane Jon, kaie dur gom mur leh Jisas.

⁴¹ A luaina linge, Andru ga nes leh no tesne Saimon, iga hinawase ie be, “Mir te silihe leh no Mesaia.” (Ma be da pukusane ie na haruat mon be ‘Krais’.)

⁴² Io, iga lamus ter Saimon tane Jisas.

Jisas ga nes ie ma iga tange tana, “Augo ne Saimon no natine tikenong di kilam ie be Jon.

Iesene da kilam ugo be ne Kepas.” (Da pukusane be ‘Pita’, ma no pipilaina be, ‘Hot’.)

Pilip ma ne Nataniel dur bileng, dur ga nes kilam Jisas be aie no Mesaia.

⁴³ Io, tano mes na bung menamur Jisas ga sip be na hana utuma Galili. Be iga nes leh Pilip iga tange tana, “Mur iou.”

⁴⁴ Ma ne Pilip nong me Betsaida, no taman bileng tane Andru ma ne Pita.

⁴⁵ Pilip ga nes leh Nataniel, igom a hinawase ie be, “Mem te silihe leh no tunana nong Moses ga pakpakat utana naramon ta ira nianga na harkurai. Ma aie iat bileng nong ira tangetus di ga pakpakat utana. Aie mon ne Jisas merasi Nasaret, no natine Iosep.”

⁴⁶ Ma ne Nataniel ga tange balik tana, “Pata ta tahut na linge pai nale hanawat merasi Nasaret!”

Io, Pilip ga tange, “Hana u ra, nuge nes.”

⁴⁷ Ma be Jisas ga nes leh Nataniel ma iga hananawat, iga tange be, “A tutuno sakit, ikinin tike turadi me Israel. Paile nunure ra harabota.”

⁴⁸ Nataniel ga tiri, “U nunure habibihane iou?”

Jisas ga balu ie, ma iga tange, “Be Pilip baak pai gale tato ugo, iou nes ter ugo tua ra hena no ina papus kaia.”

⁴⁹ Io, Nataniel ga tange, “Tena harausur, augo no Natine God! Augo no king gar tane Israel!”

⁵⁰ Ma ne Jisas balik ga tange tana, “U nurnur kinong iou tange tam be iou nes ter ugo ra hena

no ina papus. † Iesene nu nes baak tari linge ing di tamat ta ikin.”

⁵¹ Io, iga tange habaling tana, “Hadado baak! Mu na palai utagu. Na ngan hoke be no mawe na tapapos ma ira angelo tane God di na hananasur ter ta Nong a Turadi ie ma di na hananahut baling tana.”

2

Jisas ga kios no taho ura wain.

¹⁻² Io, nong ga itul a bung ma ie, tike lukaro na pokomau di ga gil ie kaia tano taman Kena tuma Galili. No etnane Jisas bileng ga hanawat, ma di ga pike bileng Jisas ma ira nuno bulu na harausur ura hinana ukaia tano lukaro.

³ Ma be ira wain gate pataam, no etnane Jisas ga tange tana be, “Pata um adi ta wain.”

⁴ Ma ne Jisas ga tange balik tana, “Waak u song leh iou. No nugu pana bung paile haruat baak.”

⁵ No etnana ga tange um ta ira tultule, “Mu na gil ing na tange ta mu.”

⁶ Io, a liman ma tike na tamat na pala taho na hot di ga tur ter kaia hutate. Tiketike ta di i haruat be na bukas ma ra liman ma tike na sangahul tuk ra liman ma ihet na sangahul na poona kor na taho. Ma ira Iudeia di git taptapir ta di haruat ma ira nudi harkurai.

⁷ Ma ne Jisas ga tange ta ira tultule, “Mu na kulpe ta taho, mu na hahung karek ra pala taho.” Io kaie, di gom kulpe hahung di.

---

† **1:51** Jisas ga hapalaine ie hobi be igate huna nunure ie. **1:51**
Stt 28:12   **2:4** Jon 7:30; 8:20

⁸ Iga tange um ta di, “Mu na gope leh tari, ma mu na kap ukaia ta nong i balaure no lukaro.” Io, di ga gil hobi.

⁹⁻¹⁰ Ma nong ga balaure no lukaro ga nam no taho ing Jisas gate kios ter ura wain. Ma pai gale palai be ira tultule di ga kap ira wain meha, iesene dong ing di ga gope leh ira taho di ga nunure ter. Io, ikinong ra turadi nong ga balaure no lukaro ga tato leh no tunana nong ga ura tinolen, igom tange tana, “A tintalen ta ira turadi be, di na huna harpalau ma ira tahut na wain. Ma be ira wasire di te manga mamom, io, da kap hawat um ing paile manga bilai, dage palau di me. Iesene augo, paule gil hobi. Kanaia iat baak u bul kawase ter ira tahut na wain tuk ter kakarek u ura harpalau me.”

¹¹ Io, Jisas ga gil ikin ra luaina dades na hakilang kaia Kena ruma Galili. Kaie igom hapuasne ira nuno minamar, ma ira nuno bulu na harausur di ga nurnur um tana.

Jisas ga hinawas be aie iat ing na kios ise no tamat na hala na lotu.

¹² Ma menamur ta ikin, Jisas ga hanasur u Kapeneam tikai ma no etnana, ma ira tesne, ma ira nuno bulu na harausur bileng. Di ga kis ra bar bung kaia.

¹³ Ma igate hutate no pana bung utano Nian na Sinakit ta di ira Iudeia. Ma ne Jisas ga hanahut utuma Ierusalem.

¹⁴ Ma naramon tano tamat na hala na lotu, iga nes tupas ira turadi di ga suhsuhurane ira

bulumakau ma ira sipsip ma ira mon. Ma tari bileng di ga kis ter ta ira hator ura kikios ira barbarat.

¹⁵ Io, Jisas ga kualang leh tike dangdangat, igom bat hasur leise ira bulumakau ma ira sipsip bakut mekaia tano tamat na hala na lotu. Ma iga pulukane ira hator ta dong ing di ga kikios ira barbarat, kaie ira barbarat gom tabureng harbasie.

¹⁶ Ma iga tange ta dong ing di ga suhsuhurane ira mon be, “Mu kap leise kike ra linge mekira! Waak mu pukusane no hala tane Mama hoke tike hala na kunkulaan!”

¹⁷ Io, ira nuno bulu na harausur di ga lik leh ira nianga tane God ing di ga pakat, i tange horek: *“Mama, i manga mamahien sakit no tingagu pane no num hala.”*

¹⁸ Io, ira Iudeia di ga tiri ie be, “A mangana dades na hakilang so nu gil ura hatutuno ta mem be i tale be nu gil hobi?”

¹⁹ Jisas ga balu di, ma iga tange, “Mu dure ikin ra tamat na hala na lotu, ma ni hatur habaling ie tano itul a bung.”

²⁰ Io, ira Iudeia di ga tange balik tana, “Di ga harbalaan ura gilgil ikin ra hala na lotu aihet sangahul ma liman ma tike na tinohon. Ma augo balik, nu hatur ie aitul a bung mon?”

²¹ Iesene utano tamaine mon, ikinong ga ian-gianga harharuat ma ie uta ikino hala na lotu.

²² Ma be iga tut hut baling sukun ra minat, ira nuno bulu na harausur di ga lik leh ing igate

tange. Io, di ga nurnur ta ikin ra nianga tane God ma ta kike ra nianga bileng Jisas gate tange ter.

Jisas ga palai ta ira kudulena nilon gar na turadi.

²³ Ma be Jisas ga kis ter tuma Ierusalem tano Nian na Sinakit, a haleng na matanabar di ga nurnur tana kinong di ga nes ie be iga gil ira dades na hakilang.

²⁴ Iesene Jisas pai gale nurnur ta di be di na gil ta tahut tana kinong iga nunure ter iat ira nudi kudulena nilon.

²⁵ Pai gale supi ter ta nong be na hinawase ie uta ira nudi kudulena nilon kinong aie iat ga nunure ter ruma naramon ta ira turadi.

3

Nesi nong i nurnur tane Jisas i kap no sigar kinakaho tano Tanuo ma i hatur kawase no nilon hathatikai.

¹ Io, ma tike tamat ta di ira Iudeia, no hinsana ne Nikodimas, aie bileng tikenong ta di ra Parisi.

² Iga hanawat ter tane Jisas ra bung, igom tange tana, “Tena harausur, mem nunure be augo tike tena harausur metuma hone God, kinong pata ta tikenong pai gorle petlaar kike ra hakilang u gilgil, be God paile kis tikai ter ma ie.”

³ Io, Jisas ga tange tana, “Hadado baak! Be tikenong pa di gale kaho habaling ie, pai nale nes no kingdom tane God.”

⁴ Nikodimas ga tiri ie be, “Ma da kaho bibihane tike tunana be ite nongtamat? Paile tale tutuno iat be na lala baling tano tingana no etnana, dage kaho ie.”

⁵ Io, Jisas ga balu ie, igom tange, “Hadado baak! Be tikenong pa dile kaho ie tano taho ma tano Tanuo bileng, paile tale be na salo tano kingdom tane God.

⁶ Ira turadi di la kaho turadi iat. Ma no Tanuo ila kaho tanuo iat.

⁷ Waak u karup ing be e tange tam be da kaho habaling at mu.

⁸ No dadaip i pupuh murmur no nuno sinisip. Ma u hadade no ingana ma paule nunure be i hana meha, ma i hanana uha. Di bileng hobi ing no Tanuo i kaho di.”

⁹ Ma ne Nikodimas ga tiri ie, “Na ngan hobiha ikin?”

¹⁰ Io, Jisas ga balu ie be, “Augo tike tamat na tena harausur me Israel! Hohaam be paule palai ta kike ra linge?

¹¹ Hadado baak! Mem la tangtange ing mem nunure ter. Ma mem la hininaawas ta ing mem gate nes. Iesene pa mu lale kapkap usurane leh ira numem hininaawas.

¹² Aiou te hinawase mu uta ira linge mekira napu ma pa mu gale nurnur. Be ing iga tutuno, hohaam tuno iat be mu na nurnur, be ni hinawase mu uta ira linge metuma ra mawe?

¹³ Io, pata tikenong pai gale hana utuma ra mawe, iesene aie sene mon Nong a Turadi ie nong ga hanasur metuma ra mawe.

¹⁴⁻¹⁵ Tuma ra katano bia, Moses ga hatur haut no palimpuo na si ma no dahe. Hoke iat mon bileng Nong a Turadi ie da hatur haut bileng ie hobi, waing di bakut ing di nurnur tana, di na hatur kawase no nilon hathatikai.

¹⁶ “Io, God ga manga sip ikin ra ula hanuo horek, be iga ter leise no nuno halhaaliena Bulukasa, be nesi i nurnur tana pai nale hiruo iesene na hatur kawase no nilon hathatikai.

¹⁷ Ma ne God pai gale tule no Natine ukira ta kin ra ula hanuo be na kure dait, iesene iga tule ie be na halon dait.

¹⁸ Io, nong i nurnur tana pai nale tur ra harkurai. Ma nong paile nurnur tana, no harkurai te karet ter ie kinong pai gale nurnur tano halhaaliena Bulukasa tane God.

¹⁹ Ma no burwana God na kure hage ikin ra ula hanuo i hokarek: no Lulungo te hanawat ukira tano ula hanuo iesene ira turadi di manga sip no kadado, ma no nuno madares pata, kinong ira nudi tintalen i sana.

²⁰ Ma nesi nong ila gilgil ra sana, ina malentakuane no madares. Io, pai nale hanawat ter tano madares kinong i nahula kis puasa ira nuno tintalen.

²¹ Ma nesi nong ila lolon mur ira tutuno tane God ina hanawat ter tano madares waing na palai be aso ing ila gilgil ite hanawat metuma hone God.”

Jisas i tamat ta dait bakut ma aie no nilon

3:14-15 Nam 21:9; Jon 8:28; 12:32   **3:14-15** Jon 20:31   **3:16**
 Jon 3:36; 10:28; Rom 5:8; 8:32; 1 Jon 4:9-10   **3:17** Luk 19:10
3:18 Jon 5:24   **3:19** Jon 1:5,9; 8:12

hathatikai ta dong ing di nurnur tana.

²² Io, namur ta kike, Jisas ma ira nuno bulu na harausur di ga hana leh utuma ra katano Iudeia. Iga kis kaia ari bung tikai ma di, ma iga gilgil baptais ta ira ari turadi.

²³ Ma ne Jon bileng ga gilgil baptais kaia ra taman Ainon hutate Salim kinong a mon tamat na taho kaia. Ma ira matanabar di git hananawat be na baptais di.

²⁴ (Ma kakarek ra linge ga hanawat menalalie be pa di gale bul baak Jon tano hala na harpadano.)

²⁵ Ma ari ta ira bulu na harausur tane Jon no ut na baptais di ga hargor ma tike Iudeia. No nudi harkurai be di na taptapir, kaie pa di nale sana tano ninaas tane God. Ma di ga hargor pane ikin ra tintalen.

²⁶ Io, di ga hana tupas ne Jon, di gom tange tana be, “Tena harausur, mem ura hininawase ugo tano turadi nong ga tur tikai ter ma ugo tua tano mes na palpal a taho Ioridan. Aie mon nong u ga hinawase mem utana. Io, kakarek kanaia i gilgil baptais ma ra haleng di hananawat ter tana.”

²⁷ Ma ne Jon ga tange ta di, “Pata tikenong pai nale gil tike pinapalim ing be God paile ter ie tana.

²⁸ Mu iat, mu haruat ura hatutuno ter ing iou ga tange horek: ‘Aiou pata be no Mesaia. Iesene God ga tule hanalalie mon iou tana.’

²⁹ Ma horek. No tunana nong i ura tinolen, a nuno iat no bulahine nong i ura tinolen. Iesene

no harwis ta ikino tunana, i tur hinadado ter utana. Ma ina manga laro be na hadade no ingana no tunana nong na tola. Ma no nugu gungunuama te hanawat hobi, ma ite bukas ter kakarek.

³⁰ I tahut be aie iat na tamtamat, ma iou ni hansiksik.

³¹ “Nong i hanasur metuma ra mawe i tamat ta ira turadi. Ma nong mekira napu ra pu, a gar na pu iat ie, ma ila iangianga iat ta ira linge mekira napu ra pu. Iesene i tutuno, nong i hanasur metuma ra mawe i tamat ta ira mes bakut.

³² I hininaawas ta ing igate nes ma ing igate hadade, iesene pata tikenong paile kap usurane ira nuno hininaawas.

³³ Ma nong i kap usurane ira nuno hininaawas, i hatutuno be ira nianga tane God i tutuno.

³⁴ I tutuno hokakarek kinong nong God ga tule hasur ie i tangtange ira nianga tane God. Ma i tange hobi kinong God ga ter bakut iat no Halhaaliena Tanuo ter tana.

³⁵ Mama i manga sip no Natine, kaie igom bul ie be na harkurai ta ira linge bakut.

³⁶ Nesi nong i nurnur tano Natine na hatur kawase no nilon hathatikai. Sene be nesi na ul ba ter tana pai nale nes ikino nilon, iesene ina kis naramon tano harangungut tane God.”

4

Jisas ga hapalaine no haine me Samaria utano lotu tutuno.

3:31 Jon 8:23

3:32 Jon 3:11

3:35 Matiu 11:27; Jon 5:20

3:36 Jon 3:16-18; 1 Jon 5:12

¹ Io, ira Parisi di ga hadade be Jisas gate lamlamus haleng ma iga baptais ra haleng na bulu na harausur ta ing tane Jon.

² (Iesene paile tutuno be Jisas ga baptais tari. Iesene ira nuno bulu na harausur sene mon kaie, di ga gilgil baptais.)

³ Be Jisas ga nunure ing di ga tangtange, iga hana sukun no katano Iudeia, ma iga baling utuma Galili.

⁴ Ma no ngas nong iga murmur ie, ga kutus no katano Samaria.

⁵ Io, iga hanawat ter tike taman, di kilam ie be Sikaar, naramon tano katano Samaria. Ma ikino taman ila hutate ter tano katano pu Iakop ga hatinane no natine ne Iosep ma ie.

⁶ Ma no lulur na taho nong Iakop ga kil ie ila kis ter kaia. Ma be igate hutate ra tingana kasasa, Jisas ga me kis ter kaia tano gagene no lulur kinong iga ubal ie no ngas.

⁷ Ma tike haine me Samaria ga hanawat ura kulpa taho. Ma ne Jisas ga tange tana be, “Iou sip be nu hamamo iou ta taho.” ⁸ (Io, dong ra nuno bulu na harausur di gate hana leh ukaia tano taman ura kul nian.)

⁹ No haine me Samaria ga tange balik tana, “Augo tike Iudeia, ma iou, a Samaria iou. Ma ura biha u saring iou ura gena taho?” (Io, iga tange hobi kinong ira Iudeia pa dile harbalaan ter ma ira Samaria.)

¹⁰ Io, Jisas ga balu ie, igom tange, “Be u gate nunure ter no hartabar tane God, ma nesi bileng

iou ing iou saring ugo ura gena taho, io, u gor saring iou ta taho, ma iou gor ter no taho a lilona ie tam.”

¹¹ No haine ga tange tana be, “Awei ra tunana, pata tike linge be nu kulupo ma ie kinong no lulur i mangana hanasur. Nu kap ikino lilona taho meha?”

¹² U lik be u tamat tano hintubu mem Iakop? Aie iat nong ga ter ikin ra lulur na taho ta mem. Ma aie bileng ga mamu kira, ira natine, ma ira nuno huna bulumakau ma ira sipsip bileng.”

¹³ Ma ne Jisas ga balu ie be, “Dong bakut ing di mamu ta ikin ra taho, di na sip maru baling.”

¹⁴ Iesene be nesi nong na mamu tano taho iou ni hamamo ie ma ie, pai nale sip maru tuno iat, kinong no taho iou ni ter tana na ngan hora puat naramon tana. Ma ina pupuat hut, kaie inage ter no nilon hathatikai tana.”

¹⁵ No haine ga tange tana, “Awei, iou sip be nu hamamo iou ma ikinong ra taho, kaie iou pa nigele sip maru baling ma iou pa nige la hananawat baling ukira ura kunulupo.”

¹⁶ Io, Jisas ga tange tana, “Nu hana, ma nu lamus leh no num tunana, ma nu lamus ie ukira.”

¹⁷ No haine ga tange tana, “Pata nugu ta tunana.”

Ma ne Jisas ga tange tana, “U te tange ra tutuno ing u tange be pata num ta tunana.”

¹⁸ Urah, a liman na tunana u gate tole ter, ma nong um u kiskis ma ie kakarek, pata be num tunana tutuno ie. Io, paule harakale ta ikin.”

¹⁹ Io, no haine ga tange tana, “Awei, iou nes be a tangetus ugo.

²⁰ Io, karek iou ura tirtiri ugo tike linge. Ira hintubu mem di ga lotu tupas God ta ikunuma ra uladih. Sene be mu ira Iudeia mu la tangtange be da lotu tupas God tuma sene mon Ierusalem. Ma augo, u lik hohaam?”

²¹ Ma ne Jisas ga tange tana be, “Awei ra haine, nu nurnur tagu. A pana bung te hananawat be ira matanabar pa di nale lotu tupas Mama tuma ta ikunuma ra uladih ma pata bileng tuma Ierusalem.

²² Mu ira Samaria pa mu le nunure nong mu la lolotu tupas ie. Iesene mem ira Iudeia, mem nunure ter nong mem la lolotu tupas ie, kinong no haralon tane God i hanawat mekaia ta ira Iudeia.

²³ No pana bung te hananawat, ma kakarek bileng ite hanawat um be dong ing di na lotu tupas God ma ra tutuno, di na lotu hokarek. Di na lotu tupas Mama ta ira tanua di ma ra tutuno. Io, ma ikin ra mangana lotu, Mama i sip be da lotu tupas ie hobi.

²⁴ God aie a tanuo, ma dong ing di na lotu tupas ie, di na lotu sene mon ta ira tanua di ma ra tutuno.”

²⁵ No haine ga tange tana, “Aiou nunure be no Mesaia, aie nong di kilam ie be Kraiss, na hanawat. Ma be na hanawat, na hapalaine ira linge bakut ta mem.”

4:20 Lo 12:5-14; Sam 122:1-5   **4:22** 2Kng 17:29-41; Ais 2:3; Rom 9:4-5   **4:24** 2 Korin 3:17; Rom 12:1; Pilipai 3:3

²⁶ Io, Jisas ga tange balik tana, “Aiou iat mon ie.”

Jisas ga hamanis tike hapupuo utano matmatuko na lalong be i haruat ma ira haleng na matanabar ing di taguro ura haatur kawase no nilon hathatikai.

²⁷ Kaie iat mon, ira nuno bulu na harausur di ga baling, di ga karup be Jisas dur ga wowor ma tike haine. Iesene pata tikenong ta di pai gale tiri ie be iga wowor ma ikino haine urah, ma ra so dur ga tangtange.

²⁸⁻²⁹ Io, no haine ga waak kapis ter no nuno pala taho, io, iga tapukus baling utano nuno taman, igom a tange ta ira matanabar be, “Mu hilo, mu nage nes tike tunana nong te hinawase iou ta ira linge iou gate gil. Ikinin dak no Mesaia?”

³⁰ Io, di ga hana leh mekaia na taman, di gom hana ukaia ho ie.

³¹ Be ira matanabar kanaia baak na ngas, ira bulu na harausur di ga tiri ie, di ga tange tana, “Tena harausur, mem sip be nu ian.”

³² Ma iga tange ta di, “Agu mon nian kanaia ing pa mu le nunure.”

³³ Ma ira nuno bulu na harausur di ga tangtange harbasiane ta di be, “Taitus tikenong dak te kap hawat ana ta nian?”

³⁴ Io, Jisas ga tange ta di, “No agu nian, aie be ni gil haruatne ira sinisip tano nong ga tule iou ma ni hapatam bileng ing iga tule iou be ni gil.

³⁵ Be mu la sooso ira numu lalong, mu la tangtange be a ihet na teka baak ura kinkilaan. Iesene iou tange ta mu, be mu na nes baak ira lalong. Ite mader bakut um ira papana ura kinkilaan.

³⁶ Kakarek iat mon, no nong i kiikil, i hatur kawase ira puspusno ira nuno mangason ma i bulbul hulungan ira nian utano nilon hathatikai. Ma i ngan hobi waing nong i soso ma nong bileng i kikil, dur na laro tikai.

³⁷ Io, i tale be na tutuno be tikenong na soso ma tike mes na kikil. Na tutuno horek.

³⁸ Iou te tule mu be mu na kil ing pa mu gale so. Ira mes di ga gil no dades na pinapalim ma mu te kap leh um ira puspusno ira nudi mangason.”

A haleng na Samaria di ga nurnur tane Jisas.

³⁹ Ma a haleng ta ira Samaria mekaia ta ikino taman, di ga nurnur tane Jisas kinong no haine gate hinawas utana horek: “Ite hinawase iou ta ira linge ing iou gate gil.”

⁴⁰ Io, be ira Samaria di ga hana tupas Jisas, di ga saring ie be na kis kaia ho di, ma iga kis tikai ma di airuo bung.

⁴¹ Ma be di ga hadade no nuno hininaawas, a haleng baling di ga nurnur tana.

⁴² Ma di ga tange tano haine be, “Mem paile nurnur tana ta ira num hininaawas mon. Paṭa. Mem nurnur kinong mem iat, mem te hadade ie, ma ite palai ta mem be ikin ra turadi, aie iat no Ut na Haralon utano ula hanuo.”

Jisas ga halangalanga tike bulu i hutate be na mat.

⁴³ Ma be Jisas gate kis kaia airuo bung, iga hana leh utuma Galili.

⁴⁴ (Io, Jisas ga hinawas ra tutuno be tike tangetus, pa dale ru ie tano nuno katano tutuno iat.)

⁴⁵ Ma be iga hanawat tuma Galili, ira matanabar mekaia di ga laro leh tana kinong di gate nes ira linge igate gil tuma Ierusalem tano Nian na Sinakit. Urah, di bileng, di ga hana ukaia.

⁴⁶ Mekaia iga hana baling utuma Kena, tike taman ta ikino katano Galili, ing baik ga puku-sane ira taho, igom wain kaia. Ma tike tamat na turadi ta ira harkurai, no natine ga maset rasi Kapeneam.

⁴⁷ Ma be iga hadade be Jisas gate hanawat tuma Galili metuma Iudeia, iga hana ukaia ho ie, iga saring ie be na hana inage halangalanga no natine nong ga hutate be na mat.

⁴⁸ Ma ne Jisas balik ga tange tana, "Ing be pa mu nale nes ira dades na hakilang ma ira tamat na gingilaan na kinarup pa mu nale nurnur iat."

⁴⁹ Io, no tamat ta ira harkurai ga tange tane Jisas be, "Awei ra watong, hilo! Der go hanasur utusu. No natigu nahula mat."

⁵⁰ Jisas ga tange tana, "Kaie. Nu hana. No natim te langalanga."

No tunana ga nurnur ta ira nianga Jisas ga tange, igom hana leh.

⁵¹ Be iga hanana baak na ngas, iga harsomane ira nuno tultule, di ga hinawase ie be no natine te langalanga.

⁵² Ma iga tiri di be a pana bung so ing no natine ga langalanga. Io, di ga balu ie be, “Nabung, menamur dahine tano tingana kasasa, kaie no mamahien i pataam sukun ie.”

⁵³ Ma no tamana ga nunure kilam be ikino pana bung tuno iat be Jisas ga tange ter tana be no natine te langalanga. Io, aie ma dong di la kiskis tikai ma ie, di ga nurnur.

⁵⁴ Ma ikin no airuo na dades na hakilang ing Jisas ga gil ie tuma Galili be igate hana talur ter Iudeia.

5

Jisas ga halangalanga tike pengpeng ing iga noh ter tano gagene no pup Betesda.

¹ Namur ta ikin, Jisas ga hanahut utuma Ierusalem tike lukaro nudi ira Iudeia.

² Ma kaia Ierusalem, hutate tano matanangas lala ta ira sipsip, tike pup na taho kanaia, ma a liman na palpalih ga tur luhutane ie. Ma ira Iudeia di la kilkilam ikinong ra katano be Betesda.

³ Ma ra haleng na ina minaset di git nohnoh kaia. Ma nalam in ta di ari pulo, ari pengpeng, ma di ing i mat ira tamtaba di.

4 *

5 Ma tike tunana nalamin ta di igabe maset ra aitul a sangahul ma liman ma itul na tinohon.

6 Ma be Jisas ga nes ter ie be iga noh ter kaia, iga nunure be baak iat um igabe ngan hobi, kaie igom tange tana, “U sip be nu langalanga?”

7 Ma no ina minaset ga balu ie, “Awei ra watong, pata tike turadi be na bul halala iou ta ikin ra pup be ing no taho te lawalawe. Be ing iou la walar be ni hanasur, ari mes balik di la te hanasur nalalie tagu.”

8 Io, Jisas ga tange tana, “Taman tut! Nu kap leh no num kunuban, ma nu hana.”

9 Kaie iat mon no tunana ga langalanga. Io, iga kap leh no kunuban tana, igom hana leh.

Ma ikino bung be ikin ra linge ga hanawat ter tana, a Bung na Sinangeh ie.

10 Io kaie, ira Iudeia di ga tange tano turadi nong gate langalanga horek: “A Bung na Sinangeh katiak. Paile takados ta ira nudait harkurai be u kapkap hanane ira num kunuban.”

11 Sene iga balu di be, “No tunana nong ga halangalanga iou iga tange hobi tagu be ni kap leh no kunuban tagu ma ni hana.”

---

* **5:4** Ari tuarena pakpakat di bul halala buturkus **4** i tange horek: Ma di git kiskis kawase no taho be na lawalawe, kinong ari pana tike angelo tano Watong git hanasur ter tano pup, git me hamagile no taho. Ma be nesi tike ina minaset i huna karwas lala ter tano taho be ing ite lawalawe, io, no nuno minaset na pataam. **5:8** Matiu 9:6 **5:10** Neh 13:19; Jer 17:21

¹² Ma di ga tiri be, “Nesi ikinong ra turadi i tange tam be nu kap leh no num kunuban, ma nu hana?”

¹³ Iesene no tunana nong gate langalanga pai gale hanunure be nesi ie, kinong Jisas gate hana kumaan leh iat mon nalam in ta ira tamat na matanabar kaia ta ikino katano.

¹⁴ Io, menamur baling, Jisas ga hana tupas ie naramon tano tamat na hala na lotu, igom tange tana, “Nes baik! U te langalanga um. Karek um pa nule gil habaling ta sasana, nuhula kot leh um ta linge ing na manga hgae ugo.”

¹⁵ Ma no turadi ga hana leh, ma iga hinawase ira Iudeia be Jisas mon kaie iga halangalanga ie.

Jisas git gilgil sene mon ing no nuno Mama ila gilgil.

¹⁶ Io, ira Iudeia di ga haburuana ura hatut purpuruan ter tane Jisas kinong iga haralon ra Bung na Sinangeh.

¹⁷ Ma ne Jisas ga tange ta di, “No Tamagu la papalim hait, ma iou bileng, iou papapalim.”

¹⁸ Io kaie, be Jisas ga tange hokarek, ira Iudeia ing di ga walwalar be di na ubu bing ie, di ga manga mamahien be di na ubu bing ie kinong di ga lik be iga lake ira harkurai tano Bung na Sinangeh. Ma pata be ikinong sene. Iga tange bileng be a Tamana tutuno ne God. Ma ta ikino ngas iat mon, iga gil habaling ie be dur haruat ma ne God.

¹⁹ Io, Jisas ga tange balik ta di horek: “Aiou tange ra tutuno ta mu, no Natine paile haruat be

na gil tike linge tano nuno lilik iat. Pata. I petlaar sene mon be na gil ing i nes no Tamana i gilgil, kinong aso ing no Tamana i gil, no Natine bileng na gil hobi.

²⁰ Io, no Tamana i manga sip no Natine, ma i hamanis ira linge bakut tana ing i gil. Na hamanis bileng tari linge tana ing i tamat ta kakarek waing mu nage karup, mu nage urur.

²¹ Hokakarek iat mon no Tamana i hatut ira minat ma i halon di, io, hobi iat mon tano Natine. Nesi tikenong no Natine i sip be na ter lon tana, na halon ie.

²²⁻²³ Ma no Tamana paile kure ta tikenong. Iesene igate ter leise ira harkurai bakut tano Natine, waing ira turadi bakut di na ru no Natine hoke di ru no Tamana. Io, nesi tikenong paile ru no Natine, pai nale ru bileng no Tamana nong ga tule ie ukira.

²⁴ “Mu hadado baak! Be nesi tikenong i hadade ira nugu nianga ma i nurnur ta nong ga tule iou ukira, io, ite kap no nilon hathatikai. Ma pai nale tur tano harkurai. Iesene ite sakit no minat ma ite hana ter um tano nilon.

²⁵ Mu hadado baak! No pana bung i hananawat, ma kakarek bileng ite hanawat um, be ira minat di na hadade no ingana no Natine God. Ma dong ing di hadade, di na lon.

²⁶ Hoke iat mon no Tamana no burwana no nilon, kaie igom ter no dades tano Natine be aie bileng no burwana tano nilon.

²⁷ Ma no Tamana te ter no dades tana ura harkurai, kinong no Natine Nong a Turadi ie.

28-29 “Waak mu karup ta kakarek. No pana bung i hananawat be ira minat bakud di na hadade no ingana, ma di na taman tut sukun ira midi. Dong ing di git gilgil ra tahut, di na tut hut tupas ra nilon. Iesene dong ing di git gilgil ra sasana, di na tut hut, ma di na tur ra harkurai.

³⁰ Aiou paile tale be ni gil tike linge tano nugu lilik iat. Pata. Iou gil ira harkurai hoke iou hadade tano Tamagu. Ma no nugu ngas na harkurai i takados kinong iou pai lale gilgil utano nugu sinisip. Iesene iou la gilgil utano sinisip iat ta nong ga tule iou ukira.

Jisas ga mon ari dades na hininaawas tano tutuno utana iat.

³¹ “Be iou hininaawas tano tutuno utagu iat, no nugu hininaawas paile tur dades.

³² Tike mes kanaia iat i hininaawas tano tutuno utagu ma iou nunure be i tur dades no nuno hininaawas.

³³ “Ma mu iat, mu ga tula nianga ukaia hone Jon no ut na baptais ura nunure mekaia ho ie. Ma ne Jon ga hinawas tano tutuno utagu.

³⁴ Iou paile tange kakarek kinong be iou supi ter ira hininaawas nuno tike turadi. Iesene iou tange hobi be mu nage hatur kawase no nilon tutuno.

³⁵ Jon ga haruat ma ra lulungo nong ga lulungo ura harapalai. Ma a da subana pana bung mon mu ga laro leh utano nuno nianga na harapalai.

³⁶ “Iesene iou hatur kawase ra hininaawas tano tutuno ura utagu iat, nong i manga tamat

tano hininaawas mekaia hone Jon. Ma aie horek. No Tamagu ga ter ra pinapalim tagu be ni hapatam. Ma kakarek iou gilgil. Ma karek iat ira pinapalim iou gilgil i hinawas tano tutuno utagu be no Tamagu ga tule iou ukira.

³⁷ Ma no Tamagu iat nong ga tule iou ukira, igate hinawas tano tutuno utagu. Pa mu le hadade iat baak no ingana, ma pa mu le nes baak ie be aie hobibiha.

³⁸ Ma no nuno nianga paile kis ter ta mu kinong pa mu le nurnur tagu, ma aie iat nong ga tule iou ukira.

³⁹ Mu la harausur ta ira nianga tane God ing di ga pakat, kinong mu lik be kike ra pakpakat na ter no nilon hathatikai ta mu. Nes baak! Kike iat mon ing di hinawas tano tutuno utagu!

⁴⁰ Sene be pa mu le sip be mu na hana tupas iou kaie mu nage kap no lon.

⁴¹ “Iou paile haut be ira turadi mon di na let iou. Pata ta linge.

⁴² Iesene ta kakarek iou te tange hobi, iou te tange kinong iou nunure be a mangana turadi so mu. Iou nunure be no sinisip utane God paile kis ta ira numu nilon.

⁴³ Iou te hanawat kinong no Tamagu ga tule iou ukira. Ma pa mu le bala leh iou. Be tike mes balik na hanawat bia mon, mu na bala leh ie.

⁴⁴ Pa mu le tale be mu na nurnur tagu kinong mu haut iat ura letlet harbasiane mu, ma pa mu le nuang leh no pirpirlet metuma hone God.

⁴⁵ “Waak mu lik be iou kaie, ni kilam mu be a mon sasana ta mu kaia ra matmatahan tane

Mama. Pata. Nong na tung mu, ne Moses. Aie mon nong mu hatur ira numu nurnur tana.

⁴⁶ Ma be mu gor nurnur tane Moses, mu gorte nurnur bileng tagu, kinong iga pakpakat utagu.

⁴⁷ Iesene paile tale be mu na nurnur ta ing iou tange, kinong pa mu le nurnur ta ing iga pakat.”

6

Jisas ga tabar ira liman na arip.

(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Io, menamur ta kakarek, Jisas ga hana kutus no taho kis Galili, nong di kilam bileng ie be taho kis Taiberias.

² Ma a tamat na matanabar sakit di ga mur ie kinong di gate nes ira nuno dades na hakilang ing iga gilgil ura haalon ira ina minaset.

³ Io, Jisas ga hanahut utuma ra gagen a uladih, gom kis kaia, di ma ira nuno bulu na harausur.

⁴ Ma no pana bung tano Nian na Sinakit gar na Iudeia gate hutate.

⁵ Ma be Jisas ga nanaas hut, iga nes ra tamat na matanabar, di ga hananawat tupas ie, igom tange tane Pilip, “Dait na kul beret ha, ikin ra matanabar di nage en?”

⁶ Iga tiri hokike ura walwalar Pilip kinong igate nunure ter ing na gil hobi.

⁷ Pilip ga balu ie be, “Airuo maar na barbarat pai nale haruat be da kul beret me, kaie di bakut tiketike di nage en ta dahine!”

⁸⁻⁹ Ma tike mes na bulu na harausur, ne Andru, no tesne Saimon Pita, ga tange, “Tike bulu karek

i kapkap hanane ra liman na not no beret di gil ma ra bali, ma airuo not no aen bileng. Ma ina haruat hobibiha ma ikin ra tamat na matanabar?”

¹⁰ Io, Jisas ga tange, “Mu tange ta ira matanabar be di na kis.” Ma ra bilai na pito ta ikino katano ma ira matanabar di ga kis napu. Ma no winawas ta ira tunana sene mon ga haruat ma ra liman na arip.

¹¹ Io, Jisas ga kap leh ira beret, igom tanga tahut utuma hone God, iga pidik, di gom palau ira matanabar me, haruat at ta ira nudi sinisip. Ma iga gil bileng hobi ma ira aen.

¹² Ma be di gate ian hahos, Jisas ga tange ta ira nuno bulu na harausur, “Mu na kap hulungan ira subanaa di. Waak di hasurum bia ira petna.”

¹³ Io, di ga kap hulungan ira sumsubana ta ira liman na beret ing ira matanabar di ga en subaan. Ma di ga sang hahung ra sangahul ma iruo na kalot me.

¹⁴ Ma be ira matanabar di ga nes ikin ra dades na hakilang Jisas ga gil ie, di ga tange be, “Tutuno sakit, ikin ra tunana, aie no tangetus nong na hanawat ukira tano ula hanuo.”

¹⁵ Ma ne Jisas ga nunure kilam be di gate hutate ura hinanawat ura hahait ie be na king. Io, iga hana sene leh sukun di utuma ra uladih.

Jisas ga hana nalu tano ula tes.

(Matiu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Ma be igate matmatarahien, ira nuno bulu na harausur di ga hanasur utusu tano taho kis.

17 Di ga kawas tike mon kaia, di gom hanana kutus no taho kis utuma Kapeneam. Igate bung um ma ne Jisas iat baak panim kaia ho di.

18 Karek um, no dades na dadaip gate pupuh ma no taho gate lagures.

19 Ma be di gate haluso ra liman ma tike be a liman ma iruo na kilomita, di ga nes leh Jisas ga hananawat nalu tano ula tes ukaia tano mon. Ma di ga manga burut.

20 Iesene Jisas ga tange ta di, "Aiou mon, waak mu burut."

21 Ma be igate tange ter hobi, di ga sip be na kawas tano mon. Ma kaie iat mon, no mon ga sapa na waseser ho di ga hanana ukaia.

Jisas aie no beret na nilon hathatikai.

22 Io, ma tano bung menamur, no tamat na matanabar ing di ga kis ter tano mes na palpal tano taho kis, di ga lik kawase be tikenong sene no mon ga kis ter baak kaia. Ma di ga nunure be ira nuno bulu na harausur di ga hana leh, ma ne Jisas pai gale tikai ma di.

23 Ma ari mes na mon merasi tano taman Taiberias di ga sapa hutate tano katano ira matanabar di ga en ira beret namur ta ing Jisas gate tanga tahut ter urie.

24 Ma be ira matanabar di ga nanaas ter be Jisas panim, ma ira nuno bulu na harausur bileng, di ga kawas ta ira mon, di ga mur utuma Kapeneam ura ninaas tana.

25 Ma be ira matanabar di ga nes tupas Jisas tuma tike palpal tano taho kis, di ga tange tana, "Tena harausur, hunangesa u hana ukira?"

²⁶ Io, Jisas ga balu di be, “Mu hadado baak! Mu naanaas tagu kinong mu ga en ira beret ma mu ga hahos ine. Iesene pa mu le naanaas tagu kinong be mu te nes kilam ira dades na hakilang iou gil.

²⁷ Waak mu papalim utano nian nong na sana. Iesene i tahut be mu na papalim utano nian nong na kis ter iat ma ina ter no nilon hathatikai. Nong a Turadi ie na tabar mu ma ikin at ra nian, kinong God no Tamana te hamanis be i haut ter ta ing i gilgil.”

²⁸ Io, di ga tiri Jisas, “Mem na gil ra so, kaie mem nage palim ira pinapalim God i sip ie?”

²⁹ Ma ne Jisas ga balu di be, “No pinapalim nong God i sip be mu na gil ie horek. Mu na nurnur ta nong God gate tule ie ukira.”

³⁰ Io, di ga tiri ie, “A mangana dades na hakilang so nu gil, mem nage nes, kaie mem nage nurnur tam? I tale be nu gil tike linge hoke ga hanawat ta ira hintubu mem?”

³¹ Di ga en ra mana tuma ra katano bia. Ma no nianga tane God di ga pakat ie i tange bileng hobi. I tange horek: ‘Iga tabar di ma ra beret metuma ra mawe ura enen.’ ”

³² Ma ne Jisas ga tange ta di, “Mu hadado baak! Pata be Moses kaie ga tabar mu ma ra beret metuma ra mawe. Iesene no Tamagu kaie ga tabar mu ma ra beret tutuno metuma ra mawe.

³³ Urah, no beret metuma hone God, aie nong i hanasur metuma ra mawe ma i ter lon ta ira turadi.”

³⁴ Io, di ga tange tana, “No Watong, mem sip be nu tamtabar haitne mem ma ikin ra beret.”

³⁵ Ma ne Jisas ga tange ta di horek: “Aiou mon, no beret na nilon. Nong i hana tupas iou ma i nurnur tagu, paile tale tutuno iat be na taburungan be na sip maru baling.

³⁶ Ma hoke iou te tange ta mu, a tutuno be mu te nes iou, iesene pa mu le nurnur tagu.

³⁷⁻³⁸ Ma di bakut ing no Tamagu i ter di tagu, di na hana tupas iou. Ma nong i hanawat ter tagu, paile tale tutuno iat be ni tule leise ie, kinong iou gate hanasur metuma ra mawe ura gilgil haruatne no sinisip ta nong ga tule iou ukira. Ma iou paile mur no nugu sinisip iat.

³⁹ Ma no sinisip tano nong ga tule iou ukira i horek. I sip be iou pa nile hamalum tikenong ta di bakut kike ing gate ter tagu. Ma iou ni hatut habaling di tano hauhawatne tano ula hanuo.

⁴⁰ Kaie iou ge tange horek kinong no Tamagu i sip hobi. I sip be dong bakut ing di nes kilam no Natine ma di nurnur bileng tana, di na hatur kawase no nilon hathatikai. Ma iou ni hatut habaling di tano hauhawatne tano ula hanuo.”

⁴¹ Ma ira matanabar di ga tur leh be di na ngurungur ter tana kinong iga tange be, “Aiou mon, no beret nong i hanasur metuma ra mawe.”

⁴² Ma di ga tangtange bileng, “Aie mon Jisas no natine Iosep. Dait nunure te mon no etnana ma no tamana. Hohaam kike i tange be iga hanasur metuma ra mawe?”

⁴³ Io, Jisas ga tange ta di, “Waak mu ngurungur harbasie ta mu.

⁴⁴ Pata tikenong pai nale hanawat bia ter tagu be no Tamagu pai nale lamus ie ter tagu. Ma nesi nong no Tamagu i lamus ter ie tagu, ni hatut habaling ie tano hauhawatne tano ula hanuo.

⁴⁵ Ma ira tangetus tane God di ga pakat horek: *‘Di bakut iat, God na hausur di’* Ma iou tange be nesi nong i hadade no Tamagu ma i kap usurane leh mekaia ho ie, na hana tupas iou.

⁴⁶ Be ing iou tange hobi, paile tutuno be tikenong gate nes no Tamagu. Pata. Ma nong iat metuma hone God, aie sene mon te nes no Tamana.

⁴⁷ Mu hadado baak! Nesi nong i nurnur na hatur kawase no nilon hathatikai.

⁴⁸ Aiou mon, no beret na nilon.

⁴⁹ Ira hintubu mu, di ga en ira mana tuma ra katano bia iesene di ga mat at.

⁵⁰ Iesene no beret i hanasur metuma ra mawe, a mangana beret ie, ma be nesi nong i en ie, pai nale mat.

⁵¹ Aiou iat, iou no beret na nilon nong ga hanasur metuma ra mawe. Dong bakut ing di na en ikin ra beret, di na lon hathatikai. Ma no beret nong iou ni tabar di me, aie no tamaigu nong iou ni ter ise ie waing ira turadi di nage lon.”

⁵² Be iga tange hobi, ira Iudeia di ga hargor harbasie ta di, di gom tange, “Ikin ra turadi na ter habibihane no tamaine ta dait, kaie dait nage en ie?”

⁵³ Io, Jisas ga tange ta di horek: “Mu hadado baak! Be pa mu nale en no uret ta Nong a Turadi ie, ma pa mu nale mame ira dena, pata ta nilon ta mu.

⁵⁴ Iesene be nesi nong i en no uretigu ma i mame ira degu, na hatur kawase no nilon hathatikai, ma iou ni hatut habaling ie tano hauhawadne no ula hanuo.

⁵⁵ I tutuno kinong no uretigu a nian tutuno ie, ma ira degu ura minamo tutuno ie.

⁵⁶ Nesi nong i en no uretigu ma i mame ira degu, na kis tikai ma iou, ma iou bileng, ni kis tikai ma ie.

⁵⁷ No Tamagu, a lilona ie, iga tule iou ukira. Ma iou lon bileng kinong i lon. Hoke iat mon, nong i en iou na lon bileng kinong iou lon.

⁵⁸ Io, ma ikin ra mangana beret ga hanasur metuma ra mawe. Paile haruat ma ing ira hintubu dait di ga en ma di ga mat. Ma be nong i en ikin ra beret na lon hathatikai.”

⁵⁹ Io, Jisas ga tange kakarek ing iga hausur naramon tano hala na lotu ta di ira Iudeia tuma Kapeneam.

A haleng di ga hana sukun Jisas.

⁶⁰ Ma be a haleng ta ira nuno bulu na harausur di ga hadade kike, di ga tange, “Ikin ra harausur i manga dades. Nesi iat um i tale be na kap usurane leh karek?”

⁶¹ Ma ne Jisas ga nunure be ira nuno bulu na harausur di ga ngurungurungur uta ikin. Kaie, igom tange ta di, “Ikin i hangungut mu?”

⁶² Be mu hamaan ter hobi, mu na lik hohaam be mu na nes Nong a Turadi ie ing na hanahut baling utama ing iga hana leh mekaia?

⁶³ No Tanuo tane God i ter no nilon. Ira dades ta ira turadi a linge bia mon. Ma karek iou te hinawase mu waing mu nage hatur kawase no nilon na tanuo.

⁶⁴ Sene be ari iat ta mu, pa dile nurnur.” Jisas ga tange hobi kinong igate huna nunure ter at be nesi ta di ing paile nurnur, ma nesi nong na tur talur ie.

⁶⁵ Ma iga tange baling, “Ma kakarek iou te tange ta mu utano gena no numu tabuna nurnur, io, ikin no burwana iou gom tange hanalalie ta mu be pata ta nong pai nale tale ura hinanawat tupas iou ing be no Tamagu paile ter no dades tana.”

⁶⁶ Ma a haleng ta ira bulu na harausur tane Jisas di ga hana talur ie, ma pa di gitle hanana tikai um ma ie kinong igate tange hobi.

⁶⁷ Io kaie, Jisas gom tiri ira nuno sangahul ma iruo na bulu na harausur horek: “Ma mu, pa mu le sip be mu na hana leh bileng?”

⁶⁸ Ma ne Simon Pita ga balu ie be, “Nugu Watong, mem na hana um uha be mem gor hana talur ugo? U te hinawase mem be mem na hatur kawase hohaam no nilon hathatikai.

⁶⁹ Mem nunure ma mem nurnur bileng be augo no Halhaaliena metuma hone God.”

⁷⁰ Io, Jisas ga tange ta di, “Aiou iat, iou ga gilamis mu ira sangahul ma iruo. Iesene

tikenong ta mu i manga sana. I nanaas be i haruat ma tike sana tanuo!”

⁷¹ (Ma iga tangtange mon ne Iudas, no natine Simon Iskariot. Ma a tutuno be Iudas aie tikenong ta ira sangahul ma iruo, iesene aie kaie na tur talur Jisas.)

7

Jisas ga hanahut utuma tano Lukaro na Palpalih.

¹ Io menamur ta kakarek, Jisas ga hanana hurbit tano katano Galili. Pai gale sip be na hanana hurbit naramon tano katano Iudeia kinong ira Iudeia kaia di ga silsilihe ie ura ububu bing ie.

²⁻³ Ma be no Lukaro na Palpalih gar ta ira Iudeia gate hutate, io kaie, ira tasine Jisas di gom tange tana, “I tahut be nu hana leh mekira ma nu hana utua Iudeia waing ira num bulu na harausur di nage nes ira num pinapalim.

⁴ Pata tikenong pai nale sie ing i gilgil be ing i sip be da nunure ie. Pata. Be u la gilgil kike ra linge, i tahut be nu hamanis ugo ta ira turadi bakut.”

⁵ Ira tesne di ga tange hokakarek kinong di bileng, pa di gale nurnur tana.

⁶ Ma be Jisas ga hadade hobi, iga tange ta di, “No nugu pana bung paile hanawat baik. Ma ira pana bung bakut ila haruat ter ta mu.

⁷ Pata ta burwana be ira turadi ta ikin ra ula hanuo di na malentakuane mu. Iesene di

malentakuane iou kinong iou hinawas utano tutuno ta di be ira nudi tintalen i sana.

⁸ Kaie. Mu na hanahut utuma tano Lukaro. Aiou pa nile hanahut kinong no nugu pana bung paile hanawat at baik.”

⁹ Ma be igate tange hobi ter ta di, iga kiskis um kaia Galili.

¹⁰ Ma be ira tesne di gate hanahut utuma tano Lukaro, Jisas bileng um ga mur hut. Ma pai gale hanawat palai kaia, iga munmun hanana at mon.

¹¹ Io, kaia tano Lukaro, ira Iudeia di ga naanaas hanana tana, di gom tirtiri be, “I ham um ikino turadi?”

¹² Ma a tamat na matanabar kaia, di ga haramurungo utana. Ari di ga tangtange be, “A tahut na turadi ie.” Ma ari mes di ga tangtange, “Pata. Aie tikenong ing i lamlamus harara ira turadi.”

¹³ Iesene pata tikenong pai gale iangianga palai utana kinong di ga burut harbasie ta di.

Di ga tur harpaleng be Jisas aie no Mesaia be pata.

¹⁴ Ma be no Lukaro gate hana nalamini, Jisas ga hana lala utuma tano tamat na hala na lotu, ma iga haburuana ura harausur.

¹⁵ Ma ira Iudeia di ga karup, di gom tiri be, “Hohaam tutuno be ikin ra turadi i manga nunure ra haleng ma pai gale harausur?”

¹⁶ Ma be iga hadade hobi, Jisas ga tange horek: “Ira harausur iou hausur me, paile nugu iat. Iesene a nuno nong ga tule iou ukira.

17 Be nesi nong i sip be na mur ira sinisip tane God, aie iat na nunure leh ira nugu harausur be mekatika hone God be iou iangianga bia mon tano nugu lilik.

18 Nesi nong ila iangianga iat ma no nuno dades, ila hatatik habaling iat ie. Ma nesi nong ila sip be na hatatik nong ga tule ie, a tutuno na turadi ie, ma pata ta harakale tano nuno nilon.

19 Mu nunure ter iat mon be Moses te ter ira harkurai tane God ta mu. Sene be pata tikenong ta mu pai lale murmur kike ra harkurai. Ura biha tuno iat kaie mu ge sisilih be mu na ubu bing iou?"

20 Io, no tamat na matanabar di ga tange tana, "Ah, a sana tanuo te sasoh tam! Nesi i ura ububu bing ugo?"

21 Jisas ga tange ta di, "Iou ga gil tike linge mon ma mu te karup tana.

22 Iesene mu la kutkut ira not no bulu ra Bung na Sinangeh kinong Moses ga ter ikino harkurai ta mu (sene be paile Moses tutuno ga hatahun ie, ira hintubu mu iat menalalie tana.)

23 Ing be i tale be mu na kut tike not no bulu tano Bung na Sinangeh waing pa mu nale lake no harkurai tane Moses, io, ura biha kaie mu ge ngalngaluan ter tagu kinong iou ga halangalanga tikenong ta ira nuno minaset bakut tano Bung na Sinangeh?

24 Waak mu nes pukusane ira linge hoke ira numu ninanaas mon. Pata. Mu na nes kilam tike linge hoke aie tutuno iat hobi."

²⁵ Io, ari matanabar metuma Ierusalem di ga tangtange be, “Ikin iat mon ra tunana nong di ura ububu bing ie. Naka?”

²⁶ Iesene, nes baak! Kanaia mon i iangianga ra haruat. Ma pa dile tangtange tike linge utana. Ma ira lilie dak di nunure be a tutuno be aie no Mesaia?

²⁷ Iesene be, dait nunure te mon ing ikin ra turadi aie mekaia. Ma be no Mesaia na hanawat, pata tikenong pai nale nunure be i hanawat meha.”

²⁸ Ma be Jisas ga hausur tuma tano katano tano tamat na hala na lotu gar ta ira Iudeia, iga kakongane be, “Mu lik mon be mu nunure ter iou, ma be iou meha. Pa e gale lik leh at iou be ni hanawat ukira. Ma nong ga tule iou ukira iga gil ra tutuno. Pa mu le nunure ie.

²⁹ Iesene iou nunure ter ie kinong iou mekaia ho ie ma iga tule iou ukira.”

³⁰ Ma be iga tange hobi di ga walar be di na palim kawase ie, iesene pata tikenong pai gale sigire ie kinong no nuno pana bung pai gale hanawat baak.

³¹ Ma a haleng ta di ta ikino tamat na matanabar, di ga nurnur tana. Ma di ga tange, “Be no Mesaia na hanawat, i tutuno be pai nale gil tari dades na hakilang be na haleng ta ikinin ra turadi. Naka?”

³² Ma ira Parisi di ga hadade ira matanabar di ga haramurungo hokarek utana. Io, di ma ira tamat na pris, di ga tule ise ari umri ing di la

harbalaurai tano tamat na hala na lotu be di na palim kawase Jisas.

³³ Jisas ga tange, “Iou pa nile kis lawas tikai ma mu. Pata. Namur dahine iou ni hana utuma ho nong ga tule iou ukira.

³⁴ Mu na sisilih tagu iesene pa mu nale nes leh iou. Ma ing iou ni kis kaia, pa mu le tale be mu na hana ukaia.”

³⁵ Ma ira Iudeia di ga tange harbasiane ta di horek: “Ikin ra turadi i ura hinana uha kaie dait pai nagele nes leh ie? Hohaam, na hana talur dak ikin ra nudait katano, inage kis tikai ma dong ing pa dile Iudeia ma inage hausur di?

³⁶ Iga tange be dait na sisilih tana iesene pa dait nale nes leh ie, ma be ing na kis kaia, dait bileng, dait paile tale be dait na hana ukaia. I pipilaina tutuno hohaam kaie igom tange hobi?”

³⁷ Io, no bung na hapatam no lukaro aie no tamat na bung sakit. Ma ta ikino bung, Jisas ga taman tut, igom kakongane be, “Nesi tikenong i sip maru, i tahut be na hana tupas iou ma ina mamu.

³⁸ Nesi nong i nurnur tagu, ira taho na nilon na sel leh metuma naramon tana hoke ira nianga tane God di ga pakat i tange hobi.”

³⁹ Be Jisas ga ianga hobi, iga tange nuruan no Halhaaliena Tanuo be dong ing di ga nurnur tane Jisas di na hatur kawase ie. Taitus ikino pana bung God pai gale ter baak no Tanuo kinong no minamar tane Jisas pai gale hanawat puasa baak.

⁴⁰ Ma be ari ta ira matanabar di ga hadade ing iga tange hobi, io, di ga tange be, “A tutuno, ikin ra turadi, aie iat mon no tangetus nong di ga kukubus ter utana.”

⁴¹ Ari mes di ga tange, “Aie no Mesaia.”

Ma ari iat baak di ga tiri be, “No Mesaia na hanawat hohaam me Galili?”

⁴² Paile tale hobi kinong ira pakpakat tane God i tange be no Mesaia na hanawat tano huntunana tane Dawit. Ma ina hanawat metuma Betlehem, no taman tane Dawit.”

⁴³ Io kaie, ira matanabar di gom tur harpaleng ura utane Jisas.

⁴⁴ Ari ta di ga ura palpalim kawase ie, iesene pata tikenong pai gale sigire ie.

Ira lilie gar na Iudeia pa di gale nurnur be Jisas no Mesaia.

⁴⁵ Io, ira umri ing di la harbalaurai tano tamat na hala na lotu di ga tapukus baling ter ta ira tamat na pris ma ira Parisi. Ma ira lilie di ga tange ta di, “Urah pa mu le lamus ie?”

⁴⁶ Ma ira umri di ga balu di be, “Pata tutuno iat be tikenong ila iangianga ho ikin ra turadi.”

⁴⁷ Ma ira Parisi di ga tange balik ta di, “Paile lamus habota bileng mu, naka?”

⁴⁸ Pa mu le lik bileng be tari lilie ma be tari Parisi di nurnur tana, naka?

⁴⁹ Pata! Sene be ikin ra tamat na matanabar mon di te gil hobi. Iesene pa dile nunure ira harkurai tane God. Kaie God te tule bingbing di.”

⁵⁰⁻⁵¹ Io, Nikodimas tikenong ta di ira Parisi

bileng. Aie mon nong ga hana tupas baak Jisas nalalie. Ma iga tange ta di, “Ma ira nudait kaba harkurai, dait pai lale kurkure tikenong menalalie be dait paile hadade baak ie ura palpalai ta ing ite gil.”

⁵² Io, di ga balu ie, “Augo bileng pata be metuma Galili, nah? Ma nu was timaan baak ira nianga tane God, nuge nes tupas be tike tangetus pai nale hanawat metuma Galili.”

⁵³ [Io, di ga hana ter ta ira nudi hala tiketike.

8

Di ga lamus ter tike haine na hagaha tinolen ukatika hone Jisas.

¹ Iesene Jisas ga hanahut utuma tano uladiah Olip.

² Ma ra mala bungbung iga hanawat baling utuma naramon tano tamat na hala na lotu, ma ira matanabar di ga me hung luhutane ie. Io, iga kis gom tur leh be na hausur di.

³⁻⁴ Ma ira tena harausur ta ira harkurai tane Moses ma ira Parisi di ga lamus halala tike haine di ga nes tupas leh ie ma iga noh tikai ter ma tike mes na tunana, paile nuno. Ma di ga me hatur ie ra matmatahan na haruat, di gom tange tane Jisas, “Tena harausur, ikin ra haine di te hana tupas hakalo ie ma i pepet sana ma tike tunana. ⁵ Ma naramon ta ira nudait harkurai Moses ga hartule be da gulum bing ira mangana haine hokakarek ma ra hot. Ma augo, nu tange hohaam?”

⁶ Io, di ga tangtange hobi ura hakuni ie waing di nage haruat be di na kilam ie be i gil tike sasana.

Iesene Jisas ga tudu, gom hatahun pinapakat tano pu ma no kaskas na lumana.

⁷ Ing di ga tirtiri at baak ie, iga kis tutur gom tange ta di, “Be ta nong ta mu pata nuno ta sana tintalen, io, aie na huna gulum ikin ra haine ma tike hot.”

⁸ Iga tudu baling gom pakpakat tano pu.

⁹ Ing di ga hadade ikin, di ga hatahun ura hinana leh tiketike. Ma ira nongtamat di at mon kaie, di ga huna lie leh ta ira mes tuk be Jisas sene mon um ma no haine nong ga tur ter kaia.

¹⁰ Io, Jisas ga kis tutur ma iga tiri ie be, “Awei ra haine, di tuei um ham? Hohaam, pata tikenong paile tibe bing ugo?”

¹¹ No haine ga babalu be, “Pata tikenong.”

Jisas ga tange, “Aiou bileng, iou pa nile tule bing ugo. Kaie, nu hana, iesene waak baling u gil sasana.”]

No hininaawas tane Jisas utana iat i tutuno.

¹² Ing Jisas ga ianga baling ter ta ira matanabar iga tange, “Aiou no lulungo tano ula hanuo. Nesi ta nong i mur iou pai nale hana tano kadado iesene na hatur kawase no lulungo na nilon.”

¹³ Ing iga tange ikin ira Parisi di ga tange tana, “Kike u te hininaawas baling iat utam. Iesene paile tur dades ira num hininaawas kinong augo sene mon u iangianga.”

¹⁴ Io, Jisas ga babalu be, “Pata. Sukmaal

be iou hininaawas baling iat utagu, no nugu hininaawas i tur dades ter at. I tur dades kinong iou nunure be iou ga hanawat meha ma uha ing iou ni hana ukaia. Iesene mu, pa mu le nunure be iou hanawat meha ma uha ing iou ni hana ukaia.

¹⁵ Mu la harkurai ma ira numu lilik mon mekira napu, iesene iou pai lale kurkure tikenong.

¹⁶ Iesene be nige harkurai, ira nugu ula nianga gor tutuno kinong pata be iou sene. Mir tur tikai ter ma ne Mama nong ga tule iou ukira.

¹⁷ Ma naramon ta ira numu harkurai iat, Moses ga pakat be ing airuo dur haut pane tike hininaawas, io, ikino hininaawas i tur dades ter.

¹⁸ Aiou nong iou hininaawas baling ura utagu, ma ne Mama nong ga tule iou ukira, aie ikino mes nong i hininaawas bileng ura utagu.”

¹⁹ Io, di ga tiri ie be, “I ham no Tamam?”

Jisas ga babalu be, “Pa mu le nunure iou ma no Tamagu bileng. Ing be mu gor nunure iou, mu gor nunure bileng no Tamagu.”

²⁰ Iga tange kakarek ra nianga be iga harausur naramon tano tamat na hala na lotu hutate tano bunbulaan ta ira hartabar. Ma pata tikenong pai gale palim kawase ie kinong no nuno pana bung pai gale hanawat baak.

Jisas ga palpales be aie metuma nalu.

²¹ Io, Jisas ga tange habaling ta di be, “Aiou ni hana leh ma mu na sisilih utagu. Iesene mu na

mat tikai ma ira numu sana tintalen. Iesene no katano iou ni hana ukaia, paile tale mu be mu na hana ukaia.”

²² Kaie ira Iudeia di gom hartiritiri hokarek: “Hohaam, na bing habaling dak at ie? Ikin dak no burwana ige tange be, ‘No katano iou ni hana ukaia, paile tale mu be mu na hana ukaia?’ ”

²³ Ma iga tange bileng be, “Mu mekira napu. Aiou metuma nalu. Mu mekira ta ikin ra ula hanuo. Iou pata be mekira ta ikin ra ula hanuo.

²⁴ Kaie iou ge tange ta mu be mu na mat tikai ma ira numu sana tintalen. Be ing pa mu nale nurnur be iou, aiou iat mon ikino nong iou tangtange be nesi iou, mu na mat at tikai ma ira numu sana tintalen.”

²⁵ Di ga tiri Jisas, “Nesi ugo?”

Jisas ga babalu be, “Ikinong iat mon iou be tangtange leh um mekaia ra hatahun.

²⁶ Aiou mon haleng na nianga ura paspase ter ta mu ura kurkure mu. Ma iou te hadade leh ira linge metuma ta nong ga tule iou ukira ma aie i tutuno. Ma kike ra linge iou hininawase no ula hanuo ine.”

²⁷ Iesene pa di gale nunure kilam be iga hininawase di utano nuno Mama.

²⁸ Io kaie, Jisas gom tange, “Mu na raun haut ter Nong a Turadi ie. Ma ta ikino pana bung mu na nunure um be iou, aiou iat mon ikino nong iou tangtange be nesi iou, ma be iou pai lale gilgil tike linge tano nugu lilik iat. Pata. Iou la tangtange sene iat mon ing ne Mama gate hausur ter iou ine.

²⁹ Nong ga tule iou, i kis ter at tagu ma paile hana sukun iou, kinong iou la gilgil haitne ira linge ing i halaro ie.”

³⁰ Ing iga tangtange kakarek, a haleng di ga nurnur tana.

Ira tintalen tikenong i hapuasne be aie gar tane God be aie no natine Satan.

³¹ Io kaie, Jisas ga tange ta ira Iudeia be di gate nurnur tana horek: “Be ing mu palim dit ma mu mur ira nugu nianga, io, mu ira nugu bulu na harausur tutuno.

³² Ma mu na nunure ira tutuno tane Mama, ma kike ra tutuno na pales ise ira kunubus ke ho mu.”

³³ Di ga balu ie be, “A bulumenamur tane Abraham mem. Ma pata ta nong pai gale hiis kawase baak mem be mem nage papalim menapu tana. Paile tahut be u tange be mem na langalanga sukun ira kunubus ta mem. U tange hobi urah?”

³⁴ Jisas ga babalu horek: “Mu hadado baak! Nesi tikenong ila gilgil ra sana, ira nuno sana tintalen la hiis kawase ter ie.

³⁵ No tultule nong tike hatatamana na hagut ie ura gilgil ira dades na pinapalim pai nale kis hatikai ma ikino hatatamana. Iesene no natine no tata ta ikino hatatamana na kis hatikai.

³⁶ Kaie, be ing no Natine kununuma na pales sare mu, io, mu na langalanga talur tutuno ira kunubus ta mu.

³⁷ Aiou nunure be a bulumenamur tane Abraham mu. Iesene kanaia balik mu walwalar be

mu na ubu bing iou kinong ira nugu nianga paile kis naramon ta mu.

³⁸ Iou hininawase mu ta ira linge ing iou gate nes tuma ra matmataan tano Tamagu. Hoke iat mon bileng mu, mu gilgil ira linge ing mu gate hadade leh tano tama mu.”

³⁹ Di ga babalu, “Mem kilam Abraham no tama mem kinong mem ga tahuat tana.”

Ma ne Jisas ga tange, “Be ing a natine Abraham mu, mu gor gil ira linge Abraham git gilgil.

⁴⁰ Ma kanaia balik, mu walwalar at baak be mu na ubu bing iou, aiou no turadi nong te hinawase mu uta ira tutuno tane God iou ga hadade leh metuma hone God. Ikin ra mangana linge Abraham pai gale gil ie.

⁴¹ Iesene mu gilgil no pinapalim tano tama mu iat.”

Di ga tange tana be, “Paile not na ngas mem. No Tama mem sene at mon ne God.”

⁴² Jisas ga tange ta di, “Ing be a Tama mu ne God, mu gor sip iou kinong iou ga hanawat metuma hone God ma kakarek iou karek. Iou pai gale hanawat tano nugu lilik mon. Pata. Iga tule iou.

⁴³ Ura biha be pa mu le palai ta ing iou tangtange? No burwana horek. Pa mu le tale be mu na hadade no ingana hogu.

⁴⁴ Mu ira natine no tama mu, Satan, ma mu sip be mu na gil haruatne ira sinisip tano tama mu. Menalalie leh iat tano hakhakisi tano ula hanuo a ut na harubu bingibing bia ie. Ma paile nunure ira tutuno tane God kinong pata ta tutuno tana.

Ing ila harakale utane God la iangianga haruat ma no magirana iat kinong a ut na harakale ie ma aie bileng no matana ira hinarakale.

⁴⁵ Iesene iou balik, iou hininaawas uta ira tutuno tane God. Ma ikinong no burwana be pa mu le nurnur ta ira nugu nianga.

⁴⁶ Nesi ta mu i haruat be na kilam iou be iou gil ra sasana ma ina tale bileng be na hatutuno ikino nuno hartung? Paile tale mu! Igor tahut be mu na nurnur ta ira nugu nianga kinong ira tutuno tane God kakarek iou tangtange.

⁴⁷ Nesi nong gar tane God ie, i hadade ira nianga tane God. Ma no burwana be pa mu le hadade kike ra nianga i hokarek. Paile turadi tane God mu.”

Jisas ga pales be iga lon menalalie tane Abraham, kaie i haruat ma ne God.

⁴⁸ Ira Iudeia di ga balu ie, “Aha! I nanaas be a tutuno iat ing mem tangtange be augo tikenong ta ira sana Samaria ma be a sana tanuo te sasoh ter tam.”

⁴⁹ Ma ne Jisas ga babalu horek: “Pata tike sana tanuo i le sasoh ter tagu. Iesene iou hatamat no Tamagu, ma mu, mu nes hanapu iou.

⁵⁰ Aiou paile ura raraun habaling at no hingsagu. Iesene tikenong i ura gilgil hobi ma aie no ut na harkurai.

⁵¹ Mu hadado baak! Ing be tikenong i palim dit ma i mur ira nugu harausur, pai nale mat.”

⁵² Ma be ira Iudeia di ga hadade kaas ter ikin, di ga tange horek: “Karek tuno balik um mem

te nunure be tike sana tanuo i sasoh ter tam. Abraham ga mat, ma di bileng ira tangetus. Ma kanaia balik u tangtange be nesi tikenong i palim dit ma i mur no num harausur, pai nale mat.

⁵³ Pata tutuno iat! Paule tamat tano hintubu dait Abraham! Aie ga mat ma ira tangetus bileng. U lik be nesi ugo kaie uge tange hobi?"

⁵⁴ Jisas ga babalu be, "Be iou ni raun habaling iat no hinsagu, a linge bia mon ie. No Tamagu nong mu tange be a numu God ie, aie nong i raun no hinsagu.

⁵⁵ Pa mu le hanunure ie iesene iou nunure ter ie. Be ing iou ni tange be iou paile nunure ie, io, aiou tike ut na harakale ho mu. Sene iou nunure ter at ie ma iou palim dit leh ma iou murmur ira nuno nianga.

⁵⁶ No tama mu Abraham ga laro kinong iga nunure be na nes no nugu pana bung. Io, iga nes ie ma iga laro."

⁵⁷ Ma dong ra Iudeia di ga tange tana, "Ho-haam be u tange be u te nes Abraham? Ma paile liman na sangahul baak ira num tinohon!"

⁵⁸ Ma ne Jisas ga babalu be, "Mu hadado baak! Pa di gale kaho baak Abraham, ma iou, iou iat mon kanaia."

⁵⁹ Ma be di ga hadade hobi di ga ru hot leh ura gulgulum ie iesene Jisas ga mun ta di gom hana leh mekaia tano tamat na hala na lotu.

9

Jisas ga halangalanga tike tunana di ga kaho ie ma ra pulo ie.

¹ Ma be Jisas ga hanana iga nes tike tunana di ga kaho ie ma a pulo ie.

² Ira nuno bulu na harausur di ga tiri ie be, “Tena harausur, nesi ga gil sana tintalen? Ikin ra tunana, no tamana, be no etnana, kaie di gom kaho ie ma ra pulo ie?”

³ Jisas ga babalu horek: “Pata tikenong ta duhat tamana ga gil ra sasana. Iesene iga ngan hobi waing God nage hamanis ira nuno pinapalim ma no nilon ta ikin ra turadi.

⁴ Be ing at baak i kasasa ter, dait na gil ira pinapalim a nuno nong ga tule iou. Ma ite hutate be na bung, ma paile tale um be tikenong na papalim.

⁵ Ing iou karek tano ula hanuo, iou no lulungo tano ula hanuo.”

⁶ Be iga tange ter hokakarek iga iaiabis tano kabus, igom gil pukaie me. Io, iga bul ira pukaie ta ira iruo matana no tunana. ⁷ Iga tange tano tunana, “Hana, nuge susu tano bakbak Silom” (no pipilaina be, ‘Hartule’). Io, no tunana ga hana igom susu. Ma iga tapukus baling u nataman ma ira iruo matana gate tapapos.

⁸ Ira turadi ing di ga nunure ter ie ma dong ing di git nesnes ie be tike ut na sinsaring marmaris uta barbarat, di ga tangtange hanane be, “Tkin iat mon no turadi nong git kis ter ma igit saasaring marmaris ura gena barbarat. Naka?”

⁹ Ari di ga haut be aie iat mon. Ma ari mes di ga tange be, “Pata. I matmatahan haruat mon ma ie.”

Ma aie iat ga sisingit be, "Aiou, iou ikino turadi."

¹⁰ Io, di ga tiri ie, "Ira matam i tapapos hobibiha?"

¹¹ Iga babalu, "No tunana nong di kilam ie be Jisas i gil ari pukaie, ige bul ta ira iruo matagu. I tule iou be ni hana utusu hono bakbak Silom, nige susu. Io, iou hana ma iou susu. Ing iou gil hobi ira iruo matagu dur tapapos."

¹² Ma di ga tiri ie, "I ham um ikinong ra turadi?"

Iga babalu be, "Iou paile nunure."

¹³ Io, di ga lamus ter no tunana nong ga pulo nalalie ukatika hodi ra Parisi.

¹⁴ Ma no bung Jisas ga gil ira pukaie ma iga papos ira iruo matana no tunana, iga tike Bung na Sinangeh.

¹⁵ Kaie ira Parisi di ga tirtiri bileng ie be iga ngan hohaam kaie igom nanaas. Iga balu di be, "Iga bul pukaie ta ira iruo matagu, iou ga susu, ma kakarek um iou nanaas."

¹⁶ Ari Parisi di ga tange be, "Ikino tunana aie paile metuma hone God kinong paile taram ira harkurai tano Bung na Sinangeh."

Ma ari mes di ga tange, "Paile tale tuno iat be tike ut na sasana gor gil ta mangana dades na hakilang hokakarek." Io, di ga iruo palpal.

¹⁷ Kaie di ga tiri habaling no tunana nong ga pulo nalalie horek: "Ikino tunana ga papos ira iruo matam. Kaie, augo, nu tange hohaam utana?"

No tunana ga babalu be, "Aie tike tangetus."

¹⁸ Iesene di ira Iudeia pa di gale sip be di na nurnur be iga pulo nalalie ma be igate nanaas um, tuk ter be di ga hartule utano tamana ma no etnana.

¹⁹ Io, di gom tiri dur, “No nati mur ikin? Aie nong mur tange be iga pulo leh tano bung, augo no etnana, u ga kaho ie tana? Hohaam be ite nanaas um kakarek?”

²⁰ No tamana ma no etnana no tunana dur ga babalu horek: “Mir nunure be aie no nati mir. Ma mir nunure bileng be iga pulo leh at tano nuno bung na kinakaho.

²¹ Iesene mir paile nunure be hohaam kike ige nanaas um. Ma mir paile nunure bileng be nesi nong i papos ira iruo matana. Mu tiri ie. Pata be a bana iat baak um ie. Paile supi ter baling um tikenong ura nianga utana.”

²² No Tamana ma no etnana dur ga tange hobi kinong dur ga burte ira Iudeia. Ma no burwana horek. Dong ra Iudeia di gate bul nianga ter be tikenong na tange hapuasne be i nurnur be Jisas no Mesaia, di na hatabune ie be pai nale lotu.

²³ Kaie no etnana ma no tamana dur ga tange be, “Pata be a bana iat baak um ie. Mu tiri ie.”

²⁴ Tike pana baling di ga hartule utano tunana nong ga pulo menalalie, di gom tange tana, “Hasasalim utuma hone God be nu tange no tutuno kakarek. Mem nunure be a ut na sana ikinong ra turadi.”

²⁵ Kaie iga balu di, “Be ing aie tike sasana be pata, iou paile nunure. No linge sene mon iou nunure ie, kinin. Iou ga pulo menalalie iesene iou te nanaas um kakarek.”

26 Io, di ga tiri ie, “Aso ing iga gil tam? Iga papos ira iruo matam hohaam?”

27 Iga balu di, “Aiou te hinawase ter mu iesene pa mu le kanan be mu na hadade kilam. Mu sip be mu na hadade habaling iou urah? Iou hamaan ter be pa mu le sip be na nuno bulu na harausur mu bileng. Tutuno iat, be pata?”

28 Ma di ga ris ie, di gom tange be, “Augo iat tike bulu na harausur ta ikinong ra turadi. Ma mem, mem ira bulu na harausur tane Moses.

29 Mem nunure be God ga haianga ne Moses. Iesene ikin ra turadi, mem paile nunure be i hanawat meha.”

30 No tunana ga balu di horek: “A mangan at! Pa mu le nunure be i hanawat meha iesene i papos ira iruo matagu.

31 Dait nunure be God pai lale tartaram ira sinsaring ta ira ut na sana. Iesene ila tartaram dong ing di la gilgil horek. Di la ruru ie ma di la gilgil haruatne ira nuno sinisip.

32 Mekutua leh nalalie sakit tuk katiak pata baak tikenong te hadade be tikenong ga papos ira iruo matana tike turadi di ga kaho ie ma a pulo ie.

33 Be ing ikin ra turadi pai nagele hanawat metuma hone God, pai gorle tale ie be na gil tike linge.”

34 Io, di ga balu ie horek: “A ut na sasana ugo mekatika leh tano bung di ga kaho ugo. Nesi ugo be nu pir mem?” Ma di gom ise hasur ie.

³⁵ Jisas ga ser be di gate ise hasur ie. Ma ing iga nes leh ie, iga tange, “Hohaam, u nurnur ta Nong a Turadi ie?”

³⁶ No tunana ga balu ie be, “Aie nesi? Hinawase iou waing iou nige nurnur tana.”

³⁷ Jisas ga tange, “U te nes um ie ma aie iat mon nong i iangianga ma ugo kakarek.”

³⁸ Ma no tunana ga tange um, “No Watong, iou nurnur.” Ma igom lotu tupas ie.

³⁹ Io, Jisas ga tange, “Ura gil harkurai kaie iou gom hanawat ukira ta ikin ra ula hanuo, waing ira pulo di na nanaas ma dong ing di nanaas ter di na pulo.”

⁴⁰ Ma ari Parisi ing di ga sasaate hanane ie, di ga hadade ing iga tange hokakarek, di gom tiri ie, “Paule lik ter be mem bileng, mem ira pulo. Naka?”

⁴¹ Jisas ga tange ta di, “Ing be a pulo mu, pata ta sana tintalen pai gorle kisi mu. Iesene karek mu tange be mu nanaas ter. Kaie ira numu sana tintalen i kis ter iat.”

10

Jisas aie no bilai na ut na balaura sipsip.

¹ Jisas ga tange, “Mu hadado baik! No turadi nong paille lala tano matanangas tano longlong na sipsip, iesene i kawas kutus mon, a isomo ma a holmatau bileng ie.

² No turadi nong i lala tano matanangas iat, a ut na harbalaurai ie ta ira sipsip.

³ No ut na balaura matanangas la paapos ter no matanahala tana. Ma ira sipsip di hadade kilam no ingana ing ila taato ira hinsa di ira nuno sipsip, ma ina lamus hasur di.

⁴ Be ila te lamus hasur leh di, na lilie hanana um ta di. Ma ira sipsip di na murmur ie kinong di nunure kilam no ingana.

⁵ Iesene pa di nale mur tuno iat tike mes. Pata! Di na hilo talur ie kinong pa dile nunure kilam ira ingana mes.”

⁶ Jisas ga tange kin ra nianga harharuat ta di iesene pa di gale palai ta ing iga tangtange ta di.

⁷ Kaie Jisas gom tange habaling ta di, “Mu hadado baak! Aiou iat, iou no matanahala ta ira sipsip. ⁸ Dong bakut ing di ga hanawat menalalie tagu, a isomo ma a holmatau bileng di, iesene ira sipsip pa di gale taram di.

⁹ Aiou iat, iou no matanahala. Be tikenong na lala tagu, na lon. Na laala ma ina sursur baling, ma ina nes tupas ra bilai na nian.

¹⁰ No isomo i hanawat mon ura kukuman, ura harbing, ma ura haragawai. Iou te hanawat be di na hatur kawase ra nilon, ma no nilon na bukas ta di.

¹¹ “Aiou iat, iou no bilai na ut na balaura sipsip, nong i ter leise no nuno nilon uta di ira sipsip.

¹² No tultule nong di la kuukule leh mon ie, aie pata be no ut na harbalaurai tutuno. Ma pata be a nuno tus bileng ira sipsip. Kaie, be ing na nes no raaia na pep te hanawat, na hilo talur ira

sipsip. Ma no raaia na pep nage karet ira sipsip ma ina pasak harbasiane di.

¹³ I hilo kinong di ga kukule mon ie ma paile ngarau pane ira sipsip.

¹⁴⁻¹⁵ Aiou iat, iou no bilai na ut na balaura sipsip. Iou nunure ter ira nugu sipsip ma ira nugu sipsip di nunure ter iou hoke Mama i nunure ter iou ma iou nunure ter Mama. Ma iou ter ise no nugu nilon uta di ira sipsip.

¹⁶ A nugu ari mes na sipsip pa dile gar ta ikin ra longlong na sipsip. Iou ni lamus hawat bileng di. Di na hadade kilam no ingagu ma di bakut di na kis tike kapawena longlong na sipsip. Ma ina tikenong mon no ut na harbalaurai tana.

¹⁷ No burwana hokarek kaie Mama ga sip iou. I sip iou kinong iou ter leise no nugu nilon be ni kap habaling leh ie.

¹⁸ Pata tikenong i sasel leise no nugu nilon mekira ho iou. Iesene iou iat, tano nugu lilik, iou ter ise ie. Iou iat iou kure be ni ter leise, ma iou kure ter bileng be ni kap habaling leh ie. Ikin ra hartule Mama ga ter ie tagu be ni gil ie.”

¹⁹ Ing be ira Iudeia di ga hadade hokarek, ira nudi lilik ga mes harbasie baling. Ari tike palpal ma ari tano mes.

²⁰ Ma a haleng ta di, di ga tangtange, “A sana tanuo te sasoh tana ma ite ba. Mu hadade ie urah?”

²¹ Ma ari mes di ga tangtange, “Kakarek pata be a nianga a nuno ta tikenong a sana tanuo i

sasoh ter tana. A sana tanuo bileng i tale be gor hananaas ira mata di ira pulo?”

Jisas ga hinawas palai be aie no Mesaia, no Natine God.

²²⁻²³ Io, di git gilgil tike lukaro be di na lik leh no pana bung be di ga gil no tamat na hala na lotu be na halhaalien baling. Ma no bunguno ikino lukaro ga puko tuma Ierusalem. A pana bung na maduhan kike ma ne Jisas ga hanana naramon tano hala na lotu tamat menapu tano maliah tane Solomon.

²⁴ Kaie, ira Iudeia di ga me hung luhutane Jisas ma di ga tiri ie horek: “Aise bung at baak ma nu pidik ter ma ugo? Nes baak, mem be nanahe puo leh um. Kaie! Be ugo no Mesaia, io, nu hinawase hapalaine um mem.”

²⁵ Io, Jisas ga balu di, “Iou gate hinawase ter mu iesene pa mu le kanan be mu na nurnur. Ira pinapalim iou gilgil tano hinsana no Tamagu, di hininaawas utagu.

²⁶ Iesene pa mu nale nurnur, kinong pata be mu ira nugu kaba sipsip.

²⁷ Ira nugu sipsip di tartaram no ingagu ma iou nunure ter di, ma di murmur iou.

²⁸ Ma iou ter no nilon hathatikai ta di ma pata tutuno iat pa di nale hiruo, ma pa ta tikenong na res leh di tano lumagu.

²⁹ Mama, nong ga ter di tagu, i tamat ta ira linge bakut ma paille haruat be ta tikenong na res leh di tano lumane Mama.

³⁰ Mir ma ne Mama mir tikenong mon.”

³¹ Io, ira Iudeia di ga ru habaling leh ra hot be di na gulum ie.

³² Iesene Jisas ga tange ta di, “Iou gate hamanis ra haleng bilai na pinapalim ta mu metuma hone Mama. Mu ura gulgulum iou uta garum pinapalim?”

³³ Ira Iudeia di ga tange, “Mem paile ura gulgulum ugo uta ira bilai na pinapalim. Pata. Mem na gulum ugo uta ira num nianga saasa utane God kinong a turadi bia mon ugo ma u tange be God ugo.”

³⁴ Jisas ga balu di be, “Mu nunure ter ing di ga pakat ie ta ira numu harkurai tane God, ing God ga tange horek: ‘A god mu.’

³⁵ God ga kilam kike ra turadi be a god di. Iga kilam di hobi ing ira nuno nianga ga hana tupas di. Ma dait nunure be ira nianga tane God di gate pakat i tur hatikai ter.

³⁶ Iesene utagu iat, Mama ga bul hasisingen iou be nige halhaalien igom tule iou ukira tano ula hanuo. Be ing God ga kilam kike ra turadi be a god di, ura biha tuno be mu tange be iou tange hgae God ing iou tange be, ‘A natine God iou’?

³⁷ Waak mu ra nurnur tagu be iou pa nile gil ira pinapalim ing Mama i sip be ni gil.

³⁸ Iesene be ing iou gilgil kike ra pinapalim ma pa mu le nurnur tagu, io, i tahut be mu na nurnur ta ira pinapalim iou gilgil waing mu nage nunure kilam um be Mama i kis tagu ma iou kis tane Mama.”

³⁹ Ma di ga walar habaling be di na palim kawase Jisas iesene di ga ber tana.

⁴⁰ Namur Jisas ga balos habaling no taho Ioridan utusu tano katano Jon no ut na baptais ga huna baptais ira turadi kaia nalalie, ma ne Jisas ga me kiskis kaia.

⁴¹ Ma a haleng na matanabar di ga hana tupas ie ma di ga tange, "I tutuno be Jon pai gale gil ta dades na hakilang iesene a tutuno bakut ing Jon ga tange uta ikin ra turadi."

⁴² Ma a haleng di ga nurnur tane Jisas ta ikino taman.

11

Jisas ga hatut Lasarus sukun ra minat.

¹ Io, tike turadi a hinsana ne Lasarus ga maset. Aie me Betani no taman tane ningor sahine, Mata ma ne Maria.

² Ikin ra Maria nong ga burange bus no Watong ma no waiwai, igom salap hamasa ira kakine ma no hine. Ma ne Lasarus mon, no hainine, nong ga noh ter ma ra minaset.

³ Io, dur sahine ga tula nianga ukaia hone Jisas horek: "No Watong, nong u la sip ter ie i maset."

⁴ Ma be Jisas ga ser ikin, ga tange, "Ikin ra minaset pai nale bing ie. Pata. Iesene ite hanawat hokarek be ira matanabar di na raun no hinsane God waing no minamar tano Natine God na hanawat puasa."

⁵ Ma ne Jisas ga sip Mata dur ma no sahine, ma ne Lasarus.

⁶ Iesene be Jisas ga ser be Lasarus ga maset, Jisas ga kisi leh iat baak ra iruo bung baling kaia tano taman ga kiskis kaia.

⁷ Namur um ga tange ta ira nuno bulu na harausur, "Dait go hana baling u Iudeia."

⁸ Ma ira bulu na harausur di ga tange, "Tena harausur, naharise mon baak ira Iudeia di ga ura gulgulum ugo. Ma nu hana baling ukaia urah?"

⁹ Jisas ga balu di horek: "Dait nunure be a sangahul ma iruo ira pana bung naramon tike bung na kasasa. Io, nesi tikenong i hanana ra kasasa pai nale puko kinong i nanaas ter ma no lulungo ta ikin ra ula hanuo.

¹⁰ Iesene, tikenong i hanana ra bung na puko, kinong pata ta lulungo tana."

¹¹ Be igate tange ter hobi Jisas ga hinawase di be, "Lasarus no nudait harwis te kubabo. Ma iou ura hinana ukaia waing ni ge hangun ie."

¹² Kaie, ira nuno bulu na harausur di gom tange, "No Watong, be kanaia i kumkubabo na langalanga baling."

¹³ Jisas ga haianga di tano minat tane Lasarus iesene ira nuno bulu na harausur di ga lik be iga tangtange be Lasarus ga kubabo ter mon.

¹⁴ Io, Jisas ga hinawase hapalaine um di be, "Lasarus te mat.

¹⁵ Iesene iou laro uta mu be iou pai gale kis tikai ma ie. Ma iou pai gale hana waing mu nage nurnur. Ma dait um utuma ho ie."

¹⁶ Kaie, Tomas (nong di la kilkilam bileng ie be no Kasang) ga tange ta ira bulu na harausur, "Dait go hana bileng, dait nage mat tikai ma ie."

¹⁷ Be Jisas ga hanawat iga ser leh be di gate hatur Lasarus ra midi aihet na bung nalalie.

¹⁸ Ma Betani i tapa haruat ma ra itul a kilomita mon metuma Ierusalem.

¹⁹ Kaie a haleng na Iudeia di gate hanawat ura hangoi Mata dur sahine ma ne Maria tano minat tano haini dur.

²⁰ Be Mata ga ser um be Jisas ike ga hanawat iga hana leh ura kokot leh ie. Iesene Maria ga kis ter at kaia ra hala.

²¹ Mata ga tange um tane Jisas, “Watong, be nuge kis ter kira no hainigu pai gorle mat.

²² Ma iou nunure ter be ing nu saring God uta so kakarek, karek iat mon God na ter tam.”

²³ Jisas ga tange tana, “No hainim na tut hut baling.”

²⁴ Mata ga tange tana, “Aiou nunure ter be ina tut hut bileng tano bung na tuntunut hut baling ta ira minat tano hauhawatna pana bung ta ikin ra ula hanuo.”

²⁵ Jisas ga tange tana, “Iou iat, iou no burwana no tuntunut hut baling ma no nilon. Nesi nong i mat, iesene ite nurnur tagu, na lon.

²⁶ Ma nesi nong i lolon ma i nurnur ter tagu pata tutuno iat pai nale mat hatikai. U nurnur ta ikin?”

²⁷ Mata ga haut gom tange tana, “Watong, iou te nurnur be augo no Mesaia, no Natine God nong di ga tangtange be na hanawat ukira tano ula hanuo.”

²⁸ Namur ta ing igate tange ter hokarek, iga baling gom a tato hasisingen leh Maria, no

sahine, ma iga tange tana, “No tena harausur te hanawat ma i tirtiri tam.”

²⁹ Be Maria ga hadade hokike iga tut sur haiah igom hana utusu hone Jisas.

³⁰ Ma ne Jisas pai gale hanawat baak kaia tano taman. Ma iga kis ter at tano katano Mata ga hana tupas ie kaia.

³¹ Ira Iudeia ing di ga kis tikai ter ma ne Maria ura hangoingoi ie kaia ra hala, di ga nes ie ma igate tut sur haiah, io, di ga mur ie. Di ga lik be iga hanana ura sunuah tusu tano midi.

³² Ma ne Maria ga hanawat ter tano katano Jisas ga kis ter kaia. Be iga nes ie iga tudu napu ta ira iruo kakine Jisas gom suah ter tana horek: “Watong, be nuge kis ter kira no hainigu pai gorle mat.”

³³ Be Jisas ga nes Maria ma iga susuah tikai ma ira Iudeia ing di ga saate hawat ie, iga purpuruan ma iga manga tirih no tingana.

³⁴ Jisas ga tiri di, “Mu hatur ie ha?”

Di ga balu ie, “Watong, hilo, nuge nes!”

³⁵ A lur na matane Jisas ga sel.

³⁶ Io, be di ga nes ikin, ira Iudeia di ga tange harbasie ta di be, “Nes baak! Iga manga sip ter iat ne Lasarus.”

³⁷ Iesene ari di ga tange be, “Ikin ra turadi mon nong ga hananaas ira iruo matana no pulo. Kaie, i tale be gor halangalanga mon bileng Lasarus ma ne Lasarus pai gorle mat.”

³⁸ No tingane Jisas baling ga manga tirih gom hana ukaia tano midi. A matana hot ie ma di ga bul bat ter no matana ma tike hot.

³⁹ Jisas ga tange, “Mu kap ise ter no hot!”

Mata, no hainine no minat, ga tange, “Waton, ite mapus um kike kinong aihet na bung menalalie ga mat.”

⁴⁰ Jisas ga tange tana, “Hohaam, iou pai gale hinawase ter baak ugo be nu nes no dades tane God ing be nu nurnur ter? Maso! Io, i tahut be nu lik leh ie!”

⁴¹ Io, di ga kap ise ter no hot. Jisas ga tadeng ma iga tange, “Aiou tanga tahut tam, Mama, kinong u te hadade iou.

⁴² Iou nunure ter be u la tartaram iou, iesene iou tange kakarek uta di karek ra matanabar, be di nage nurnur be u ga tule iou.”

⁴³ Namur ta ing igate tange leise ter kike, Jisas ga tato nalu horek: “Lasarus, hanasur!”

⁴⁴ No minat ga hanasur. Ma di ga hiis ter ira iruo lumana ma ira iruo kakine ma ra lawas na katano mol, ma no matmataan tana di ga pulus ter ie ma tike mol bileng. Jisas ga tange ta di, “Mu pales ise kike ra mol na minat inage hana.”

Ira lilie ta ira Iudeia di ga harpingit ura ububu bing Jisas.

(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Io kaie, a haleng ta ira Iudeia ing di ga hanawat ukaia hone Maria di ga me nes ing ne Jisas ga gil, di gom nurnur tana.

⁴⁶ Iesene ari ta di, di ga hana leh utusu hodi ra Parisi, di gom hinawase di uta ing Jisas gate gil.

⁴⁷ Io, ira Parisi ma ira tamat na pris, di ga gil tike kis hulungan di gom tange, “Ai! Hohaam,

paile tale tuno iat be dait na gil tike linge? Ikin ra turadi i gilgil ra haleng dades na hakilang.

⁴⁸ Be ing dait na hook ter at mon ie hobi, ira matanabar bakut di na nurnur tana. Ma ira Rom di na hanawat ma di na hgae no nudait hala na lotu tamat ma no nudait huntunana.”

⁴⁹ Io, tikenong ta di ira Parisi a hinsana ne Kepas nong ga lilie ta ira pris ta ikinong ra pana bung ga tange, “Pa mu le nunure ta linge!

⁵⁰ Pa mu le palai be utano numu tahtahut i bilai be ta tike turadi mon na mat uta ira matanabar ma waak um be no huntunana bakut na hiruo.”

⁵¹ Pai gale tange hobi tano nuno lilik mon. Pata. Iesene, aie no lilie ta ira pris ta ikinong ra pana bung, kaie, God gom kure no nuno nianga be na ianga na tangetus utane Jisas be na mat utano huntunana Israel.

⁵² Ma pata be uta dong sene mon no huntunana Israel, iesene be na mat bileng uta di ira natine God kanaia di kis harbasie ter waing na lamus tikane di ma di na tikenong mon.

⁵³ Io, tur leh um ta ikino bung di git harpingit ura ububu bing Jisas.

⁵⁴ Kaie, Jisas pai gomle hanana palai um kaia ta ira Iudeia, iesene iga hana leh balik utusu tike katano hutate ra katano bia, ma iga hana ter tike taman a hinsana Epraem. Ma aie ma dong ra nuno bulu na harausur di ga kis kaia.

⁵⁵ Io, no pana bung utano Nian na Sinakit gate hutate um ma a haleng matanabar ta ira tamtaman tapa di ga hanawat utuma Ierusalem ura gilgil haruatne ira harkurai tane Moses be

di nage gamgamatien ra matmataan tane God menalalie ta ikino nian.

⁵⁶ Di ga naanaas hanana tane Jisas, ma be di ga tur hulungan ter kaia ra hala na lotu tamat di ga hartiritiri ta di be, “Mu lik hohaam? I nanaas be pai nale hanawat at um ukira tano nian, naka?”

⁵⁷ Ma ira tamat na pris ma ira Parisi di gate ter nianga ter be ing nesi tikenong na nunure leh be Jisas ikana ha na hinawas waing di nage palim kawase ie.

12

Maria ga hurange ter ra waiwai tane Jisas ura tangtagure no nuno minat.

(Matu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Io, be a liman ma tike na bung ter mon um ga kis ter utano Nian na Sinakit, Jisas ga hanawat Betani no taman tane Lasarus nong Jisas ga hatut leh ie sukun ra minat.

² Ma di ga gil tike nian utane Jisas kaia. Mata ga harahut ura soh nian, ma ne Lasarus tikenong ta dong ing di ga kis tikai ter ma ne Jisas tano nian.

³ Io, Maria ga kap leh ari waiwai ura salsalap di kilam ie be ‘nart’, ma iga tirih haruat ma ra subana ta tike kilo. Ma a tabi matana ikino mangana waiwai. Maria ga kap leh ie gom hurange ter ie ta ira iruo lapara kakine Jisas, ma iga salap dur ma ira pana hine. Ma no hunhuraan kala mimisien tano waiwai ga habukas no hala bakut.

⁴⁻⁵ Iesene tikenong ta di ira nuno bulu na harausur, Iudas Iskariot, nong ga liklik be na

ter leise ter Jisas ga tange horek: “Ura biha pa dile suhurane ikin ra waiwai ura kapkap leh ta barbarat? No matana i haruat ma ira kunkulaan tikenong gor kap ta ira nuno pinapalim tike tinohon! Io, ma ira barbarat um di gor ter ta ira maris.”

⁶ Iudas pai gale tange hokakarek kinong be iga marse ter ira maris, iesene be iga tange hobi kinong a ut na kukuman ie. Ma igit balbalaure no bunbulaan ta ira nudi barbarat, kaie igom git kapkap kuman leh mekaia.

⁷ Iesene Jisas ga tange, “Waak mu kiskis na gil ie! I tahut be igate waak ter ikin ra waiwai utano bung da hatur iou tana.

⁸ Ira maris di na kis tikai ma mu hatikai, iesene iou pa nile kis hatikai ter ma mu.”

A haleng di ga nurnur tane Jisas.

⁹ Io, tike tamat na matanabar di ga ser be Jisas kanaia Betani, io, di ga hana ukaia. Iesene pa di gale hanawan sene mon Jisas. Pata. Di ga ura nesnes bileng Lasarus nong Jisas ga hatut habaling ie talur ra minat.

¹⁰⁻¹¹ Kaie, ira tamat na pris di gom harpingit be di na ubu bing bileng Lasarus kinong Lasarus no burwana kaie a haleng na Iudeia di ga tutur talur kike ra lilie ma di gom nurnur tane Jisas.

Jisas ga hana lala Ierusalem hoke no King nong ira Israel di git kiskis kawase ie.

(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Tano bung menamur no tamat na matanabar ing di gate hanawat utano Nian na Sinakit

di ga ser be Jisas ike ga hananawat ukaia Ierusalem.

¹³ Io, di ga kap leh ira pana bebe di gom hana ura kinakot utane Jisas, ma di ga kakongane hanane be,

“Da pirllet God!

No haridan na kis tano nong i hanawat ura gilgil haruatne ira sinisip tano Watong!

No haridan na kis tano King gar na Israel!”

¹⁴ Io, Jisas ga nes leh tike sigar donki gom kisi ie, haruat ma ira nianga tane God di ga pakat utana iga tange be:

¹⁵ “Mu ira matanabar na Ierusalem, waak mu burut.

Nes baak! No numu king tuei ke i hananawat, ma i kiskisi hanane tike not no donki.”

¹⁶ Ira nuno bulu na harausur pa di gale huna palai baak ta kakarek ra linge. Iesene namur um ing no minamar tane Jisas ga hanawat puasa, di ga lik leh be di gate pakat ter kike ra nianga utana ma be di gate gil ter bileng kike tana.

¹⁷ Ma ira matanabar ing di ga kis ter tano bung be Jisas ga tato hasur Lasarus metuma tano midi gom hatut ie sukun ra minat, di ga hininaawas hanana utane Jisas.

¹⁸ Ikin no burwana kaie a haleng na matanabar di ga hana ura ninaas tane Jisas, kinong di ga hadade be iga gil ikin ra dades na hakilang.

¹⁹ Kaie, ira Parisi di gom tangtange harbasie ta di be, “Nes ter um! Pa dait le pepetlaar iat um ta linge! Nes baak! No ula hanuo bakut te murmur ie!”

Jisas ga tange hanalalie be aie no lulungo, na mat.

²⁰ Io, ari Grik bileng kanaia nalamina ta donging di ga hana utuma Ierusalem ura lotu tano bung na nian.

²¹ Di ga hana tupas Pilip nong me Betsaida ruma Galili, di gom tange, “Maris, mem sip be mem na nes Jisas.”

²² Pilip ga hana ma iga hinawase Andru. Io, dur balik um, dur ga hana dur gom a hinawase Jisas.

²³ Jisas ga balu dur iga tange, “No pana bung um te hanawat be no minamar tano Nong a Turadi ie na hanawat puasa.

²⁴ Mu hadado baak! Be ing tike pat na dahe painale puko ter tano pu ma inage mat, na kis ter iat mon be tike kapawena pat na dahe. Iesene be ing na mat na huei ra haleng na puspusno.

²⁵ Nesi tikenong i manga sip sene mon no nuno nilon, na ber tano nilon tutuno. Iesene nesi tikenong paile manga sip no nuno nilon ta ikin ra ula hanuo na palim dit ter ie utano nilon hathatikai.

²⁶ Nesi nong i sip be na papalim tagu, i tahut be na mur iou. Ma be iou ni hana uha, no nugu ut na pinapalim bileng na hana ukaia. Ma nesi nong i papalim tagu, Mama na ru ie.

²⁷ “Karek no tingagu i manga purpuruan ma iou ni tange ra so? Hohaam, na tahut be ni tange, ‘Mama, me res leh iou sukun ikin ra pana bung na ngunngutaan?’ Iesene pata. Ikin iat mon no

burwana iou gom hanawat. Aiou ga hanawat be ni me salo ta ikin ra ngunngutaan.

²⁸ Mama, hatamat no hinsam!”

Io, a ingana tikenong ga ianga sur metuma ra mawe horek: “Aiou te hatamat ter ie ma iou ni hatamat habaling ie.”

²⁹ Ira matanabar ing di ga tur ter kaia di ga hadade ie ma di ga tange be iga parparara. Iesene ari di ga tange be tike angelo ga haianga ie.

³⁰ Jisas ga tange, “Ikin paile hanawat ura utagu, iesene uta mu.

³¹ Karek um no pana bung ura gil harkurai tano ula hanuo. Karek um God na bat ise ter no lilie gar ta ikin ra ula hanuo.

³² Ma iou, be da tatik haut iou sukun no pu, iou ni lamus hawat ira turadi bakut ter tagu.”

³³ Ma iga tange hokakarek ura hamanis be a mangana minat hohaam na mat hobi.

³⁴ Ira matanabar di ga balu ie be, “Mem gate hadade be ira harkurai tane Moses i tange be no Mesaia na kis hatikai. Io, hohaam kaie uge tange uta Nong a Turadi ie be da tatik haut ie? Ma, nesi tuno iat ikinin Nong a Turadi ie?”

³⁵ Ma ne Jisas ga hinawase di be, “No lulungo na kis tikai ter mon ma mu ra da hansik na pana bung baak. Kaie, mu na hana, kakarek iat baak no lulungo ikanaia. No kadado nahula me burung mu. No turadi nong i hanana ra kadado paile nunure be i hanana uha.

³⁶ I tahut be mu na nurnur tano lulungo karek at baak i kis ter ma mu waing mu na hanawat be a not no lulungo mu.”

No huntunana na Iudeia di ga malok be di na nurnur tane Jisas.

Ing iga tange ter hobi Jisas ga hana leh gom a mun ta di.

³⁷ A tutuno be iga gil karek ra haleng dades na hakilang ra matmataan ta di, iesene di ga malok balik be di na nurnur tana.

³⁸ Iga ngan hokakarek ura hatutuno ira nianga tane Aisaia no tangetus ing iga tange horek:

“Watong, pata tikenong paile nurnur tano numem hininaawas ma pata tikenong paile kap ra palpalai utano num dades.”

³⁹ No burwana ikin pa di gomle nurnur, kinong Aisaia ga tange bileng horek:

⁴⁰ “God te hapulo ira mata di,

ma ite hadades ira tinga di,

be di nahula nes kilam ma ira mata di,

ma di nahula nunure kilam ma ira nudi lilik,

ma di nage tahurus be nige halon di.”

⁴¹ Aisaia ga tange karek kinong igate nes no minamar tane Jisas, kaie igom hinawas utane Jisas.

⁴² Ma a tutuno be karek ra nianga tane Aisaia ga huei, iesene a haleng ta dong ira lilie ta ira Iudeia di ga nurnur balik tana. Ma pa di gale tange hapuasne ira nudi nurnur kinong di ga burte ira

Parisi be di nahula hatabune di be pa di nale lotu baling.

⁴³ Ma pa di gale ianga puasa hobi kinong di ga sip be a turadi mon na let di ma pata be God na let di.

⁴⁴ Io, Jisas ga tange nalu horek: “Nesi tikenong i nurnur tagu paile nurnur sene mon tagu iesene i nurnur bileng ta nong ga tule iou.

⁴⁵ Ma nesi nong i nes iou i nes bileng nong ga tule iou.

⁴⁶ Iou te hanawat ukira tano ula hanuo hoke tike lulungo waing dong bakut ing di nurnur tagu, pa di nale kis ter at baak tano kadado.

⁴⁷ Ma nesi tikenong i hadade ira nugu nianga iesene paile taram, iou iat, iou pa nile gil harkurai tana kinong iou pai gale hanawat be ni gil harkurai tano ula hanuo iesene ura haalon ie.

⁴⁸ Tike ut na gil harkurai kanaia uta nong i malok ise iou ma paile kap usurane ira nugu nianga. Karek iat mon ira nianga iou te tangtange ing di na gil harkurai tana tano hauhawatna pana bung ta ikin ra ula hanuo.

⁴⁹ Io, iou pai gale ianga tano nugu lilik iat iesene Mama nong ga tule iou ga pir ter iou tano surno no nugu hininaawas ma ira nianga iat iou ni ise.

⁵⁰ Iou nunure ter be ira nuno nianga na harpir la hartabar ma no nilon hathatikai. Kaie, aso ing iou tange, iou tange iat mon hoke Mama te hinawase ter iou be ni tange.”

13

Jisas ga gis ira kaki di ira nuno bulu na harausur.

¹ No Nian na Sinakit gate hutate um ma ne Jisas ga nunure be no pana bung igate hanawat ura utana be na hana sukun ikin ra ula hanuo ura utuma tano Tamana. Iga sip ter ira nuno tus ing di karek ra ula hanuo metua leh tuk ter tano hauhawadne tano nuno nilon.

² Ma ne Jisas ma ira nuno bulu na harausur di ga iaiaan tikai ra bung um ta ikino bung. Ma ne Satan gate halilik ter Iudas Iskariot no natine Saimon be na ter leise ter Jisas.

³ Iesene Jisas ga nunure ter be no Tamana gate ter ise ira dades bakut tana ma be igate hanawat metuma hone God ma hutate be na tapukus baling utuma hone God.

⁴ Kaie, igom tut sukun no nian, ga kap leise ari ta ira kinasine, igom taltalin ma tike subana mol.

⁵ Io, iga hurange ari taho ter tike tamat na dis, igom tur leh ura gisgis ira kaki di ira nuno bulu na harausur, ma iga salsalap hamasa di ma no subana mol iga taltalin ter ma ie.

⁶ Iga hanawat ter tane Saimon Pita ma ne Pita ga tiri ie, “Watong, hohaam u ura gisgis ira kakigu?”

⁷ Jisas ga balu ie be, “Paule nunure kilam be iou gilgil ra so kakarek, iesene na palai um tam namur.”

⁸ Pita ga tange be, “Pata. Pa nule gis tuno iat ira kakigu!”

Jisas ga balu ie horek: “Be ing iou pa nile gis ugo, pa nule kis tikai iat um ma iou.”

⁹ Saimon Pita ga tange tana be, “Watong, waak sene mon ira kakigu, iesene gis bileng ira lumagu ma no ulugu bileng!”

¹⁰ Jisas ga balu ie horek: “Nesi ta nong te susu ter na gis sene leh mon um ira kakine kinong no tamaine bakut i gamgamatien. Ma mu gamgamatien ter iesene pata be mu bakut.”

¹¹ Io, iga nunure ter be nesi nong na ter ise ter ie, kaie igom tange be pata be di bakut di gamgamatien ter.

¹² Ing igate gis hawat ter ira kaki di iga sige leh ira kinasine ma iga kis baling tano nuno katano. Iga tiri di be, “Mu palai ter ta ikin iou te gil ter ie ta mu?”

¹³ Ing mu la haianga iou mu la tangtange be ‘Tena harausur’ ma ‘Watong’. Ma mu tange no tutuno kinong iou kike.

¹⁴ Ing be iou no numu tena harausur ma no numu Watong iou te gis ter ira kaki mu, io, i tahut be mu bileng, mu na gis harbasiane ira kaki mu.

¹⁵ Io, iou te huna gil ter hobi waing mu bileng, mu na gil mur ing iou te gil ter ta mu.

¹⁶ Mu hadado baak! No subulo paile tamat tano nuno watong. Ma nong i tartaram paile tamat ta nong i hartule.

¹⁷ I palai be mu te nunure um kakarek ra linge, io kaie, no haridan na kis ta mu ing be mu na gil ie.

13:10 Jon 15:3; 6:64,70-71   **13:14** Matiu 20:28; Luk 22:27

13:15 Pilipai 2:5; Kolose 3:13; 1 Pita 2:21   **13:16** Matiu 10:24

¹⁸ Iou paile iangianga uta mu bakut. Iou nunure ter dong ing iou te gilamis leh di. Iesene ikin na hanawat ura hatutuno ira nianga tane God ing di ga pakat horek: *'No tunana nong mir en tikane ira agu beret ma ie ite tut na hinarubu ma iou.'*

¹⁹ Aiou hininawase hanalalie mu ta kakarek, karek at baak paile hanawat. Iou tange hokike waing mu na nurnur be iou, aiou iat mon ikino nong iou tangtange be nesi iou, ing be ikino linge na hanawat tutuno.

²⁰ Mu hadado baak! Nesi ta nong i bala leh tikenong ing iou tule, i bala leh iou. Ma nesi tikenong i bala leh iou, i bala leh bileng nong ga tule iou."

Jisas ga tange hanalalie be tikenong nalamin ta di na ter ise ter ie.

²¹ Be Jisas gate tange leise ter kakarek iga purpuruan no tingana ma igom tange hapuasne horek: "Mu hadado baak! Taitus nong ta mu na ter leise ter iou."

²² Ira nuno bulu na harausur di ga harnasnaas baling ta di. Di ga ngangao harbasie be nesi tuno iat ta di ikinong iga tangtange ie.

²³ Ma tikenong ta di, no bulu na harausur nong Jisas ga sip ter ie, ga kis hutate ter Jisas.

²⁴ Kaie, Saimon Pita ga teh ikino bulu na harausur ma iga tange tana, "Tiri ie be nesi ikinong i tangtange ie."

²⁵ Io, no bulu na harausur gom ioh ter tane Jisas ma iga tiri ie be, "Watong, nesi ie?"

²⁶ Jisas ga balu ie horek: “Aie nong iou ni ter ikin ra katano beret tana namur ta ing iou te hasuguh ter ie tano dis.” Io, be igate hasuguh ter no katano beret iga ter ie tane Iudas no natine Saimon Iskariot.

²⁷ Ing at mon Iudas ga palim leh no katano beret, Satan ga lala tana. Io, Jisas ga tange tana, “No linge u ura gilgil ie, gil haiane ie.”

²⁸ Iesene pata tikenong kaia tano nian pai gale palai be Jisas ga tange ter hobi tana urah.

²⁹ No burwana be Iudas git balbalaure ira barbarat kaie di gom lik be Jisas ga tangtange tana be na kul ta linge di ga supi ter tano Nian na Sinakit be na tabar dak ira maris ma ta linge.

³⁰ Ing iat mon Iudas ga palim leh no katano beret iga sur leh. Ma igate bung kike.

No sigar harkurai na harmarsai harbasi.

³¹ Io kaie, be Iudas gate hana leh Jisas ga tange horek: “Kakarek no minamar tano Nong a Turadi ie te tur leh be na hanawat puasa. Ma no minamar tane God bileng, Nong a Turadi ie te hatahun be na hapuasne ie.

³² Ma ing be na hapuasne no minamar tane God, io, God kaia baling at tana na hapuasne no minamar tano Natine.

³³ Kaba natigu, iou ni kis tikai ter mon ma mu ta da hansik na pana bung baik. Mu na sisilih tagu, ma hoke iat mon iou ga hinawase ira Iudeia, kakarek iou hinawase bileng um mu be no katano iou ni hana ukaia, pa mu le tale be mu na hana ukaia.

³⁴ A sigar harkurai ikin iou terter ie ta mu ma aie horek. Mu na marmarse harbasiane mu. Hoke iat mon iou te marse mu hobi, io, i tahut be mu na marse harbasiane mu.

³⁵ Be ing mu na marmarse harbasiane mu, io, ira turadi bakut di na nunure be mu ira nugu bulu na harausur.”

Jisas ga tange hanalalie be Pita na harus ise ie.

³⁶ Saimon Pita ga tiri ie be, “Watong, nu hana uha?”

Jisas ga babalu horek: “No katano ni hana ukaia paile tale be nu mur iou ukaia kakarek, iesene nu mur um namur.”

³⁷ Pita ga tiri ie, “Watong, ura biha kaie iou paile tale be ni mur ugo kakarek? Aiou taguro be ni mat ura utam.”

³⁸ Kaie, Jisas ga balu ie horek: “U te taguro tutuno iat be nu mat ura utagu? Hadado baak! No kareka pai nale ianga baak ma u te huna harus ise ter iou ta itul a pana.

14

Jisas sene mon nong na papos no ngas tupas God.

¹ “Waak be ira tinga mu i tapunuk, iesene mu na nurnur tane God. Ma mu na nurnur bileng tagu.

² Tuma naramon tano ngasiane Mama a haleng katano kanaia. Be ing pai nagele mon tari iou gorte hinawase mu kinong iou ni hana ukaia ura tangtagure ta katano ura numu.

³ Ma be iou te hana ma iou te tagure ter

numu ta katano, ni tapukus baling, ni me kap leh mu utuma ho iou waing mu na kis bileng tano katano iou kis ter kaia.

⁴ Mu nunure ter no ngas utuma tano katano iou ni hana ukaia.”

⁵ Tomas ga tange tana be, “Watong, mem paile nunure be nu hana uha, io kaie, mem na nunure leh no ngas ukaia hohaam?”

⁶ Jisas ga babalu horek: “Aiou no ngas, iou no tutuno, ma iou no nilon. Pata tikenong paile hanawat ter tane Mama be ing paile huna hana ter tagu.

⁷ Be ing mu nage nunure tutuno iou, mu gorte nunure bileng Mama. Ma tur leh um ta ikin ra pana bung mu na nunure ie ma ina palai be mu te nes ie.”

Jisas ma no nuno Mama dur tikenong mon.

⁸ Io, Pilip ga tange tana be, “Hamanis Mama ta mem. Ikinong mon nong mem supi ter ie.”

⁹ Ma ne Jisas ga babalu horek: “Maris, Pilip! Iou te lon lawas tikai ma mu, iesene paule nunure iat baak iou? Nesi tikenong te nes iou ite nes ne Mama. Ho bibiha balik be u saring iou be ni hamanis Mama ta mu?

¹⁰ U nurnur be iou kis tane Mama, ma be Mama i kis tagu. Naka? Ira nianga iou tange ta pa mu le nugu mon. Pata. Mama nong i lolon tagu, aie nong i gilgil no nuno pinapalim.

¹¹ I tahut be mu na nurnur tagu ing iou tange be iou kis tane Mama, ma ne Mama i kis tagu. Be

pata, mu na nurnur kinong mu te nes ira dades na gingilaan na kinarup.

¹² Mu hadado baak! Nesi tikenong i nurnur ter tagu na gil ira linge iou gil. Ma ina gil ira linge ing i tamat ta ing iou gil kinong iou ni hana utuma hone Mama.

¹³ Ma aso ing mu na saring tano hinsagu, iou ni gil waing no Natine na hapuasne no minamar tano Tamana.

¹⁴ Be ing mu na saring iou uta so tano hinsagu, io, iou ni gil ie.

God na tule hasur no Halhaaliena Tanuo ura harharahut.

¹⁵ “Be ing mu sip iou, io, na palai, kinong ira nugu harkurai mu na taram.

¹⁶ Ma iou ni saring Mama ma ina ter tike mes na Ut na Harharahut ta mu be na kis hatikai ma mu.

¹⁷ Aie no Tanuo. Ila hapuasne ira tutuno tane God. No ula hanuo paile haruat be na haut leh ie kinong no ula hanuo pai lale nesnes ie ma pai lale nunure ie. Iesene mu nunure ter ie kinong i lolon ma mu, ma ina kis ta mu.

¹⁸ Iou pa nile waak ter mu hora tintana. Pata. Iou ni hanawat ter ta mu.

¹⁹ Hutate um ma no ula hanuo pai nale nes habaling iou, iesene mu na nes iou. Ma iou, iou ni lon, kaie mu bileng, mu na lon.

²⁰ Taitus ikinong ra bung mu na nunure um be iou kis tane Mama, mu kis tagu, ma iou kis ta mu.

14:12 Mak 16:19-20   **14:13** Matiu 7:7; Jon 15:16   **14:15** Jon 15:10; 1 Jon 5:3   **14:16** Jon 14:26; 15:26; Jon 16:7   **14:17** Jon 16:13   **14:20** Jon 17:21-23

²¹ Nesi tikenong i hatur kawase ter ira nugu harkurai ma i taram di, io, aie nong i sip ter iou. Ma nesi nong i sip ter iou, Mama na sip ie, ma iou bileng, iou ni sip ie ma ni hapuasne iou tana.”

²² Io, Iudas (pata be Iudas Iskariot) ga tiri ie be, “Watong, urah balik kaie uge sip be nu hapuasne ugo ta mem ma pata be ukatika tano ula hanuo?”

²³ Ma ne Jisas ga balu ie horek: “Nesi nong i sip ter iou i taram ira nugu nianga. Ma ne Mama na sip ie ma mir na hana tupas ie ma mir na lon tikai ma ie.

²⁴ No turadi nong paile sip iou paile taram ira nugu nianga. Ma karek ra nianga mu hadade pata be a nugu. Pata. A nianga iat tane Mama nong ga tule iou.

²⁵ “Aiou te tange leise ter kike ra linge ing iou kis tikai ter baik ma mu.

²⁶ Iesene no Ut na Harharahut, no Halhaaliena Tanuo, nong Mama na tule ie tano hinsagu na me hausur mu ta ira linge bakut. Ma ina halilik bileng mu ta ing iou te tange leise ter ta mu.

²⁷ A malum kaie iou waak kapis ter ma mu. No nugu malum tus ikin iou ter ie ta mu. Iou paile ter ie ta mu hoke no ula hanuo la gilgil. Io, waak be ira tinga mu i tapunuk ma waak mu ra bunurut.

²⁸ “Mu ga hadade ing iou ga tange horek: ‘Iou ni hana leh ma ni tapukus baling ter ta mu.’ Be mu nage sip tuno ter iou, mu gor laro tano nugu hinana ni gil ie utuma hone Mama kinong Mama i tamat tagu.

²⁹ Ma iou te hinawase hanalalie mu kakarek uta ikin ra linge waing mu nage nurnur ing na ngan tuno um hobi.

³⁰⁻³¹ Iou pa nile ianga lawas um ma mu kinong no lilie ta ikin ra ula hanuo ikana katika tueil. Pata ta ginginine kira tagu, iesene iou gilgil haruatne ing Mama te pir ter iou ine waing no ula hanuo nage nunure be iou sip ter Mama.

“Mu tut, dait nage hana leh.

15

Nesi nong i kis tane Jisas na gil ira bilai na pinapalim.

¹ “Aiou no nunuhuan na ina dahe tutuno ma ne Mama no ut na harbalaurai tano ina dahe. ² Ira singara dahe i kis tagu ing pa di lale huhuei, ila katkato leise bakut di. Iesene ira singarna ing ila huhuei, Mama la hinhinare be di na nunuhuan waing di nage manga huei.

³ Io, mu te nunuhuan um ma i burwana ta ira nugu nianga iou te tange ter ta mu.

⁴ Mu kis ter at tagu ma mu waak ter at iou be ni kis ter at bileng ta mu. Pata tike singara dahe i haruat ura hunuei be aie sene. Pata. Na huei sene mon ing i kis ter iat tano ina dahe. Io, hokike iat mon, pai nale tale mu be mu na huei ing be pa mu nale kis ter at tagu.

⁵ “Aiou no nunuhuan na ina dahe ma mu ira singarna. Be nesi ta nong i kis ter tagu ma iou kis ter at bileng tana, io, ikino turadi na manga huei. Iesene be ing iou paile harahut mu, paile tale mu be mu na gil tike linge.

⁶ Be nesi tikenong paile kis ter iat tagu, ikino turadi i haruat hoke tike singara dahe di ise ma ige maranga. Ira singara dahe hokike di la ruru leh ma di la isise ter ra eh ige la iaiaan.

⁷ Be mu kis ter tagu, ma ira nugu nianga i kis ter ta mu, io, mu saring iou ta ing mu sip ma mu na hatur kawase leh.

⁸ Ing mu na manga huei, ikinong na hapuasne no minamar tane Mama ma ina hamanis be mu ira nugu bulu na harausur bileng.

⁹ “Hoke Mama te sip iou hobi, kaie iat bileng, iou te sip mu hobi. Io, i tahut be mu na kis ter iat tano nugu sinisip.

¹⁰ Be mu taram ira nugu harkurai, io, mu na kis ter iat tano nugu sinisip, hoke iat mon iou te taram ira harkurai tane Mama iou ge kis ter at tano nuno sinisip.

¹¹ Io, iou te hinawase mu ta kike waing no nugu gungunuama na kis ta ira numu lon ma be mu nage bukas ma ie.

¹² No nugu harkurai ikin: Mu na marse harbasiane mu hoke iou te sip mu ma iou te marse mu hobi.

¹³ Pata tike harmarsai gar tikenong i tamat tano harmarsai tano turadi nong i ter ise no nuno nilon uta di ira nuno harwis.

¹⁴ Ma mu ira nugu harwis be ing mu gil ing iou hartule be mu na gil.

¹⁵ Iou pa nile kilam habaling um mu be a nugu tultule mu kinong tike tultule paile nunure ira

hinilo tano pinapalim tano nuno tamat. Iesene iou te kilam balik um mu be a nugu harwis mu kinong ira linge bakut ing iou ga hadade leh tane Mama iou te hapalaine mu ine.

¹⁶ Mu, pa mu gale gilamis leh iou. Pata. Iou iat, iou ga gilamis leh mu, iou ge tibe mu be mu na hana ma mu na huei, ma ira numu hunuei na kis ter iat. Io kaie, Mama nage tabar mu ta ira so ing mu saring tano hinsagu.

No ula hanuo na malentakuane ira tultule tane Jisas.

¹⁷ “No nugu harkurai ikinin: Mu na marse harbasiane mu.

¹⁸ Be no ula hanuo i malentakuane mu i tahut be mu na lik kawase ter be igate huna malentakuane ter iou.

¹⁹ Be ing mu mekira napu, io, no ula hanuo gor sip mu hoke be nuno tus mu. Iesene pa mu le mekira tano ula hanuo kinong iou te gilamis leh mu mekira tana. Ma ikin no burwana kaie no ula hanuo ige malentakuane mu.

²⁰ Mu na lik kawase ter ing iou ga tange ta mu horek: ‘No subulo paile tamat tano nuno watong.’ Be ing di ga haragawai tagu, io, di na haragawai ta mu bileng. Be ing di ga taram ira nugu nianga, io, di na taram bileng ira numu.

²¹ Di na gil ter karek ta mu kinong a nugu mu. Ma no burwana mon, be pa dile nunure nong ga tule iou.

²² Be ing iou pa nigele hanawat ma iou pa nige me ianga ta di, pa di gorte ban ter um ra kuas ta

ira nudi sana tintalen. Iesene karek balik um pa dile tale be di na ianga bat ira nudi sana tintalen.

²³ Nesi nong i malentak tagu i malentakuane bileng Mama.

²⁴ Iou ga gil nalamina ta di ira linge pata tikenong bileng um ga gil. Ing be iou pa nagele gil hobi pa di gorte ban ter um ra kuas ta ira nudi sana tintalen. Iesene di te nes um karek ra linge ma kanaia iat baak di malmalentakuane ter mir ma ne Mama.

²⁵ Ma ite ngan hobi ura hatutuno ing di ga pakat ta ira nudi harkurai tane God horek: 'Pata ta burwana no nudi malmalentakuane iou.'

²⁶ "No ut na Harharahut nong iou ni tule ie metuma hone Mama na hanawat. Aie no Tanuo nong la hapuasne ira tutuno tane God. Ma ila hananawat at metuma hone Mama. Ma be na hanawat ina me hinawas utagu.

²⁷ Ma mu bileng, mu na hinawas utagu kinong mu gabe kis tikai ma iou metua leh ra tutur leh tano nugu pinapalim.

16

¹ "Iou te hinawase mu ta kike bakut waing pa mu nale karup, mu nage puko.

² Di na hatabune mu be pa mu nale lotu ta ira nudi hala na lotu. Io, i tutuno, iesene i tutuno iat bileng be no pana bung i hananawat be tikenong na ubu bing mu na lik be i gilgil ra pinapalim na lotu utuma hone God.

³ Di na gil kike ra mangana linge kinong pa dile nunure mir ma ne Mama.

⁴ Iou te huna hinawase mu ta kakarek. Ma iou gil hobi waing mu na lik kawase ter be iou ga huna hakatom ter mu, ing be ikino pana bung na hanawat um. Iou pai gale huna hinawase mu ta ikin metua nalalie ing iou ga tur leh no nugu pinapalim kinong iou ga kis ter ma mu.

No mangana pinapalim tano Halhaaliena Tanuo.

⁵ “Io, karek um ni hana utuma ta nong ga tule iou, iesene pata tikenong ta mu paile tiri iou be iou ni hana uha.

⁶ Ma mu te bukas ma ra tapunuk kinong iou te tange kakarek ra linge.

⁷ Iesene mu hadado baak! Utano numu tahtahut, kaie iou ni hana leh. Be ing iou pa nile hana leh, no ut na Harharahut pai nale hanawat ukira ho mu. Iesene be ing ni hana iou ni tule ise ie ukira ho mu.

⁸ Ing na hanawat na hapalaine ira turadi tano ula hanuo tano surno ira sana tintalen. Ma ina hapalaine bileng di tano surno no taktakados ma no surno no gil harkurai tane God.

⁹ Na me hapalaine di be di sana kinong pa dile nurnur tagu.

¹⁰ Ma ina hapalaine di tano taktakados kinong iou ni hana utuma hone Mama ma pa mu nale nes habaling iou.

¹¹ Ma ina hapalaine bileng di tano gil harkurai tane God kinong no lilie ta ikin ra ula hanuo God te tule bing ter um ie.

¹² “A nugu mon haleng linge ura tangtange ta mu, iesene paile tale mu be mu na kap bakut leh at mon karek.

¹³ Ma ing no Tanuo nong ila hapuasne ira tutuno tane God na hanawat, io, aie nong na lie mu ter ta ira tutuno bakut. Pai nale ianga tano nuno lilik mon. Pata. Na tange sene iat mon ira linge ing iga hadade leh ma ina hinawase mu ta ira linge na hanawat namur.

¹⁴ Na hapuasne habaling iat mon no minamar tagu horek. Na kapkap leh ira tutuno utagu nage hapalaine mu ine.

¹⁵ Ira linge bakut tane Mama a nugu. Ma ikinong no burwana kaie iou ge tange be no Tanuo na kapkap leh ira tutuno utagu, inage hapalaine mu ine.

Ira bulu na harausur di na tapunuk iesene namur di na laro.

¹⁶ “Dahine um ma pa mu nale nes habaling iou, sene be namur dahine mu na nes iou.”

¹⁷ Ari ta ira nuno bulu na harausur di ga hartiritiri ta di be, “Aso no pipilaina ikin ra katano i tange ie be dahine um ma pa dait nale nes ie sene be namur dahine dait na nes ie? Ma hohaam no pipilaina bileng ikin ra katano iga tange ie? Iga tange horek: ‘Kinong aiou ni hana utuma hone Mama.’”

¹⁸ Di ga hartiritiri iat baak be, “Aso no pipilaina ikin ra katano i tange be, ‘Dahine um’? Pa dait le palai ta kike i tangtange.”

¹⁹ Jisas ga nunure be di ga ura tirtiri ie ta kike, kaie igom tange ta di horek: “Aiou te tange be

dahine um ma pa mu nale nes habaling iou sene be namur dahine mu na nes iou. Kanaia mu hartiritiri ta mu uta ikin?

²⁰ Mu hadado baik! Mu na iaha ma mu na suah ma kanaia no ula hanuo na larlaro. Mu na tapunuk baik iesene namur um, mu na laro.

²¹ Tike haine i tienen ter na kilingane ra ngunngutaan ing na ura kinakaho kinong no nuno pana bung te haruat. Ma ing ite kaho no nuno bulu na luban leise um no ngunngutaan ma inage bukas balik um ma ra gungunuama kinong tike bulu te hanawat ter tano ula hanuo.

²² Io, mu bileng hobi. A numu pana bung na tapunuk kakarek, iesene iou ni nes habaling mu ma mu na laro. Ma pata tikenong na kap leise ter no numu gungunuama.

²³ Taitus ikino pana bung pa mu nale saring habaling um iou uta so. Mu hadado baik! Mama na tabar mu ta ira so ing mu saring tano hinsagu.

²⁴ Mekutua leh tuk katiak pa mu le sasaring uta tike linge tano hinsagu. I tahut be mu na saasaring, kaie mu nage hatur kawase leh ma no numu gungunuama nage bukas ta mu.

²⁵ “Aiou iangianga ma ra nianga harharuat, iesene tike pana bung kanaia katika i hananawat be pa nile ianga baling um hokike. Pata. Iou ni hinawase hapalaine mon um mu tane Mama.

²⁶ Taitus ikino pana bung mu na sasaring tano hinsagu. Iou pa nile supi be ni saring Mama uta mu. Pata.

²⁷ Mama iat i sip ter mu kinong mu te sip iou ma mu te nurnur be iou ga hanasur metuma hone Mama.

²⁸ Iou ga hanasur metuma hone Mama, iou gom hanawat ter tano ula hanuo. Io, kakarek iou ni hana sukun no ula hanuo ura utuma hone Mama.”

²⁹ Kaie, ira nuno bulu na harausur di gom tange, “Karek um u te iangianga palai kinong paule iangianga ma ra nianga harharuat.

³⁰ Ma karek mem te nes um be u la nunure bakut ter ira linge ma pata paule supi be nu nahe ta nong be na tiri ugo tike tiniri. Ma ikin no burwana kaie mem ge nurnur be u ga hanasur metuma hone God.”

³¹ Jisas ga balu di horek: “Mu te nurnur tuno um tagu?

³² Mu hadado baak! Tike pana bung kanaia i hananawat, ma ite manga hutate um be mu na hilo harbasie ter ta ira ngasia mu tiketike. Mu na hilo talur sene ter um iou. Iesene iou pa nile kis sene ter kinong Mama la kis tikai ter ma iou.

³³ Aiou te hinawase mu ta kakarek waing mu nage hatur kawase ra malum kinong mu kis tagu. Kira tano ula hanuo mu na mon ra ngunungut. Iesene waak mu burut. Mu taman tut ma ra balaraan! Iou te pari no dades tano ula hanuo.”

17

Jisas ga sasaring be no nuno Mama na hapuasne no minamar tane.

¹ Be Jisas ga tange leise ter kakarek iga nanaas utuma ra mawe igom sasaring horek: “Mama, no pana bung te hanawat. Hapuasne no minamar

tano Natim waing no Natim nage hapuasne no num minamar.

² Nu gil at mon hoke u ga ter ra dades tana be na harkurai menalu ta ira turadi bakut waing na ter no nilon hathatikai ta di bakut ing u te ter di tana.

³ Ma ikin no nilon hathatikai, be di na nunure ugo, augo no kapawena God tutuno, ma be di na nunure bileng Jisas Kraiss nong u te tule ie ukira.

⁴ Iou te hapuasne no num minamar kira tano ula hanuo ing iou hapatam ira pinapalim u ga ter be ni me gil.

⁵ Io, Mama, karek augo iat nu hapuasne no nugu minamar, ikino minamar iou ga hatur kawase ter ie tikai ma augo nalalie ing iga pata baak ta ula hanuo.

Jisas ga sasaring uta ira nuno bulu na ha-rausur.

⁶ "Aiou te hapuasne ter ugo ta di ing u ga ter ise di tagu, kaie pa dile tano ula hanuo. A num di ma u ga ter di tagu ma di te taram ira num nianga.

⁷ Karek di te nunure um be ira linge bakut u te ter tagu i hanawat metuma ho ugo.

⁸ Di te nunure um kinong ira nianga u ga ter tagu iou ga ter ta di ma di ga kap usurane leh. Di gabe nunure tuno ter at be iou ga hanasur metuma ho ugo ma di gom nurnur be u ga tule iou.

⁹ Ma iou, iou sasaring uta di. Iou paile sasaring utano ula hanuo. Iesene iou sasaring uta di ing u te ter tagu kinong a num di.

¹⁰ Ira mes na linge bakut tikai ma di a num, ma ira num, a nugu. Ma di te hapuasne ira nugu minamar.

¹¹ Aiou te ura hinana talur um ikin ra ula hanuo utuma ho ugo. Iesene di iat baik karek ra ula hanuo. Halhaaliena Mama, hiis bat di ma no dades tano hinsam, no hinsam nong u ga ter ie tagu, waing di nage tikenong mon hoke der mon tikenong.

¹² Be iou ga kis tikai ter ma di iou ga hiis bat di ma no dades ta ikino hinsang u ga ter ie tagu. Iou ga balaure ter di ma pata ta nong ta di te panim leh, iesene nong sene iat mon nong ga murmur hanane no ngas na hiniruo, aie kaie ite panim leh waing ira num nianga di ga pakat na hanawat tutuno.

¹³ “Dahine um ma ni hanahut ukaia ho ugo, iesene iou tange karek ra linge ing iou baik karek tano ula hanuo. Ma iou tangtange kakarek waing di na bukas ma no nugu gungunuama ta ira nudi nilon hoke i bukas ter tagu.

¹⁴ Iou te ter ira num nianga ta di ma no ula hanuo te malentakuane di kinong pa dile mekira tano ula hanuo, hoke iat mon bileng iou pata be mekira tano ula hanuo.

¹⁵ Iou paile saring ugo be nu kap leh di sukun no ula hanuo. Pata. Iou saring ugo be nu hiis bat leh di talur no Ut na Sana.

¹⁶ Pa dile mekira tano ula hanuo hoke iat mon iou paile mekira tana.

¹⁷ Bul hasisingen di be di nage halhaalien. Hapalaine ira num tutuno ta di. Ira num nianga

i tutuno.

¹⁸ Iou te tule ter di tano ula hanuo hoke u ga tule ter iou tano ula hanuo.

¹⁹ Iou bul hasisingen habaling iou be nige halhaalien uta di waing di na halhaalien ing di na nunure ira num tutuno.

²⁰⁻²¹ “Iesene iou paile sasaring uta di sene mon. Pata. Iou sasaring bileng uta di kike ing di na hadade no hininaawas ta kin ra iabar ma di na nurnur tagu, waing di bakut di na tikenong mon. Mama, iou sasaring be di na kis ta der ma di na tikenong mon, hoke augo, u kis tagu, ma iou, iou kis tam, waing no ula hanuo na nurnur be u ga tule iou.

²² No minamar nong u ga ter ie tagu iou te ter bileng ie ta di be di na tikenong mon hoke der tikenong mon.

²³ Di na tikenong mon hobi kinong u kis tagu ma iou ni kis ta di. Io kaie, iou sasaring be na ngan hobi waing di na tike kapawena tuno waing no ula hanuo na nunure be u ga tule iou ma be u te sip di hoke u te sip iou hobi.

²⁴ “Mama, iou sip di ing u te ter di tagu be di na kis tikai ma iou tano katano iou ni kis kaia. Iou sip hobi waing di na nes no nugu minamar, no minamar nong u te ter ie tagu kinong u ga sip iou menalalie tano hakhakisi tano ula hanuo.

²⁵ “Takadosna Mama, no ula hanuo paile nunure ugo iesene aiou nunure ugo ma di ira num di nunure be u ga tule iou.

²⁶ Iou te hapalaine ter ugo ta di. Ma iou ni hapalaine habaling di utam waing no num

sinisip utagu na kis ta di ma be iou bileng, aiou ni kis ta di.”

18

Ira matanabar di ga hanawat ura palpalim kawase Jisas.

(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Ing be Jisas gate sasaring huat ter, aie ma ira nuno bulu na harausur di ga hana kutus no salil Kidron. Taitus ikino mes na palpal iga mon tike matana dahe na olip ma ne Jisas tikai ma ira nuno bulu na harausur di ga hana bas kaia.

² Ma ne Iudas nong ga ter ise ter ie, iga nunure ter bileng ikino katano kinong a haleng bung Jisas git kiskis hulungan ma ira nuno bulu na harausur kaia.

³ Io kaie, Iudas gom hanawat kaia ma iga lilie hanane ari umri ing di la balaure ter no hala na lotu tamat ing ira tamat na pris ma ira parasi di ga tule di. Ma di ga hanana tikai bileng ma ari umri me Rom. Ma di ga hanana ma ra laam ma ra pok dake di ga halulungo ter ma ra linge ura hinarubu me.

⁴ Ma ne Jisas ga nunure bakut ter aso ing na hanawat tana. Io kaie, iga tur huat gom tiri di horek: “Mu hanawan nesi?”

⁵ Di ga babalu be, “Jisas nong me Nasaret.”

Io, Jisas ga tange ta di horek: “Aiou ie.” (Ma ne Iudas nong ga ter ise Jisas ga tur ter ma di kaia.)

⁶ Ing be Jisas ga tange be, “Aiou ie,” di ga hesuo baling di gom puko ter napu tano pu.

⁷ Tike pana baling Jisas ga tiri di, “Mu hanawan nesi?”

Ma di ga babalu be, “Jisas nong me Nasaret.”

⁸ Io, Jisas ga tange ta di horek: “Iou te hinawase mu be aiou ie. Be ing mu silsilihe iou, io, mu na waak leise ter karek ra turadi.”

⁹ Iga ngan hokakarek ura hatutuno ira nianga tane Jisas ing iga tange be pai gale habonbon tikenong ta di ing God ga ter tana.

¹⁰ Io, Saimon Pita nong ga kapkap hanane tike lawas na sele ga sasel leh ie ma iga kato kutus leise no kata na talingana no tultule tano tamat na pris. (Ne Malkus no hinsana ikino tultule.)

¹¹ Kaie, Jisas ga tange hadades tane Pita horek: “Subale pukus no num sele! Waak u lik be iou pa nile salo ta ikin ra ngunngutaan Mama te ter ie tagu!”

¹²⁻¹³ Io, ira umri me Rom tikai ma no nudi tamat na umri ma ira umri gar na Iudeia di ga palim kawase Jisas. Ma di ga hiis kawase ie di gom huna lamus ter ie tane Anas, tike tamat na pris menalalie. Ma aie no numune Kepas nong ga tamat ter ta ira pris ta ikinong ra pana bung.

¹⁴ Ikino Kepas mon nong ga pir ira Iudeia be gor tahut be tike turadi na mat uta ira matanabar.

No luaina pana Pita ga harus ise Jisas.

(Matiu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Io, Saimon Pita ma tike mes na bulu na harausur dur ga murmur hanane Jisas. Ma ikin ra bulu na harausur ga saate Jisas utuma naramon tano hare tane Anas, no tamat ta ira pris kinong ikino tamat git nunure ter ie.

¹⁶ Iesene Pita pai gale tale be na lala, kaie igom nanahe ter tusu nataman tano matanangas. Io, ikino mes na bulu na harausur nong no tamat git nunure ter ie, ga baling iga me haianga no haine nong ga harbalaurai ter kaia tano matanangas, ma igom lamus halala Pita utuma naramon.

¹⁷ No haine nong ga tur ter kaia tano matanangas ga tiri Pita be, “Augo dak bileng tikenong ta ira bulu na harausur ta ikino turadi, nah?”

Pita ga babalu be, “Pata! Iou pata!”

¹⁸ Iga maduhan no taman, kaie ira tultule ma ira umri gar na Iudeia di ga tur luhutane ter tike eh di ga halo ie ura retreat ie. Ne Pita bileng ga tur tikai ter ma di ma iga retreat eh.

Anas ga tiri murmur Jisas.

(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ma kanaia no tamat ta ira pris ga tirtiri mur Jisas uta ira nuno bulu na harausur ma ta ira nuno harausur.

²⁰ Jisas ga babalu horek: “Aiou te tur ra matmatahan na haruat ma iou te ianga ter ra haleng na matanabar sakit. Ira nugu harausur iou git gilgil haitne ta ira hala na lotu ma tuma tano hala na lotu tamat bileng. Ma iou pai gale tange sie ta linge.

²¹ Io, u tirtiri mur iou urah? Nu tiri dong ing di ga hadade iou be iou ga tange hohaam ta di. Di nunure ter ing iou ga tange.”

²² Be Jisas ga tange hokakarek tike umri kaia ga passer no matmatahan tana, igom tange be, “Nesi i tange tam be nu balu no tamat ta ira pris hokike?”

²³ Jisas ga balu ie be, “Be ing iou te tange tike linge i rara ter, io, hinawas tana. Ma be ing iou te tange ra tutuno, io, u paser iou urah?”

²⁴ Io, Anas ga tule leise ie utuma hone Kepas no tamat ta ira pris ma ira kunubus kanaia iat baak tana.

Pita ga harus leise Jisas tano airuo ma no aitul a pana.

(Matiu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Be Saimon Pita ga tur ter ma iga retret eh, tikenong ga tiri ie be, “Augo dak bileng tikenong ta ira nuno bulu na harausur, naka?”

Pita ga harus, “Pata! Iou pata!”

²⁶ A nong ta ira tultule tano tamat ta ira pris, a hinsaana no tunana nong Pita ga kato kutus leise no talingana. Ma iga tange tane Pita be, “Aiou nes ter ugo tikai ma ie tuma ra matana dahe na olip, naka?”

²⁷ Tike pana baling Pita ga harus ma kaie iat mon tike kareka ga ianga.

Jisas ga tur ra harkurai ra matmatahan tane Pailat.

(Matiu 27:1-2,11-18,20-23; Mak 15:1-15; Luk 23:1-5,18-25)

²⁸ Io, ra rurua malane ira Iudeia di ga lamus leh Jisas metuma tane Kepas utusu tike katano tano but na ngasiana no tamat me Rom. Iesene ira Iudeia pa di gale hana lala kaia kinong di ga sip be di na ian tano Nian na Sinakit ma be di na lala kaia di na sana hoke ira nudi harkurai i tange.

²⁹ Kaie, Pailat gom hanasur ma iga tiri di, “A mangana sasana so mu tange be ikin ra turadi te gil?”

³⁰ Io, di ga babalu be, “Mem pai gor me ter bia ie tam. Pata. Aie tike sana turadi.”

³¹ Pailat ga tange be, “Mu iat, mu lamus leh ie ma mu na gil harkurai tana haruat ma ira numu harkurai.”

Io, ira Iudeia di ga babalu be, “Pata, mem paile tale. Mu ira Rom, pa mu le bala mem be mem na ubu bing tikenong.”

³² (Iga ngan hobi ura hatutuno ira nianga Jisas gate tange utano nuno minat be na mat hohaam.)

³³ Io, Pailat ga hana lala baling utuma tano but na ngasiana ga tato halala Jisas ma iga tiri ie be, “Augo, augo no king ta di ira Iudeia?”

³⁴ Ma ne Jisas ga tiri balik ie horek: “U lik leh mon uge tange hokike, be ta mes di ga hinawase ugo tagu?”

³⁵ Pailat ga balu ie be, “Ai! Pata be tike Iudeia iou! Di ira num matanabar iat ma di ira tamat na pris, di mon ing di ga ter ise ugo tagu. Ma aso kaie u ga gil ie?”

³⁶ Jisas ga tange horek: “No nugu kingdom paile mekira ta ikin ra ula hanuo. Be ing inage mekira, io, ira nugu tultule di gorte harubu bat iou waing pa dagele ter ise iou ta ira luma di ira Iudeia. Iesene pata. No nugu kingdom aie paile mekira.”

³⁷ Io kaie, Pailat gom tange, “A king tok at ugo, nah?”

Jisas ga babalu horek: “A num nianga iat be iou tike king. Ma no burwana kaie di ge kaho iou ma iou ge hanawat ter tano ula hanuo ikin, be ni me hinawas tano tutuno. Ma nesi tikenong tano tutuno ila tartaram iou.”

³⁸ Io, Pailat ga tiri be, “Aso no tutuno?” Iga tiri ter hobi ma iga hanasur baling ter ta ira Iudeia gom a tange be, “Aiou paile silihe tupas leh ta burwana be nige gil harkurai ta ikin ra turadi.

³⁹ Iesene a numu tike tintalen kanaia be iou ni hasur ise tikenong metuma ra hala na harpadano ter ta mu tano pana bung na Nian na Sinakit. Io kaie, mu sip be ni waak leise ter ta mu no numu king ira Iudeia?”

⁴⁰ Di ga kakongane balik be, “Pata! Mem malok ta ikino turadi! Nu hasur leise ter ne Barabas!” (Ma ne Barabas aie tike holmatau.)

19

Pailat ga kure Jisas haruat ta ira sinisip ta ira matanabar.

(Matu 27:27-31; Mak 15:16-20)

¹ Io, Pailat ga lamus Jisas gom a hartule be da hadakdak ie.

² Dong ra umri di ga hirisane tikane ra tigatige hoke tike balaparik, di gom hakukuho no uluno ma ie. Ma di ga hasigam ie ma tike dardarana mol i haruat hoke ira gar na watong.

³ Io, di ga hanana tultul ie, di gom tangtange be, “Mem urur tam no king gar ta ira Iudeia!” Ma di ga paspaser batbat ie.

⁴ Io, tike pana baling Pailat ga hanasur igom tange ta ira Iudeia horek: “Mu hadado! Iou ni lamus hasur ter um ie ta mu ura hamanis be iou paile silihe tupas leh ta burwana be nige gil harkurai tana.”

⁵ Io, Jisas ga hanasur tikai ma no balaparik na tigatige di ga hakukuho ter no uluno ma ie ma no dardarana mol di ga hasigam ie ma ie. Ne Pailat ga tange ta di be, “Io, i rek um no turadi.”

⁶ Ing at mon ira tamat na pris ma ira nudi umri di ga nes Jisas, di ga kakongane be, “Tange be da tut ter ie ra ula kabai!”

Iesene Pailat balik ga balu di be, “Mu iat, mu lamus leh ie ma mu na tut ter ie ra ula kabai. Ma iou iat, iou paile silihe tupas leh ta burwana be nige gil harkurai tana.”

⁷ Ma ira Iudeia di ga singsingit be, “Numem tike harkurai kanaia. Ma ikino harkurai i tange be na mat at kinong iga kilam ie be aie no Natine God.”

⁸⁻⁹ Be Pailat ga hadade hobi iga manga burut um, kaie igom lala tano but na ngasiana ma iga tiri Jisas horek: “Augo meha?”

Ma ne Jisas pai gale babalu.

¹⁰ Io kaie, Pailat gom tange, “U malok be nu haianga iou, nah? Paule nunure be iou hatur kawase ter ra dades ura halangalanga ise ugo ma ura tutut ter bileng ugo ra ula kabai?”

¹¹ Ne Jisas ga balu ie horek: “Pau gorte hatur kawase ra dades be ing pai nagele hanawat ter tam metuma nalu. Io kaie, nong te ter ise ter iou tam ite gil ra sasana i tamat tano num.”

¹² Tur leh um mekaia katika Pailat ga walwalar be na halangalanga ise Jisas. Iesene ira Iudeia di ga kakongane horek: “Be ing nu halangalanga ise ikin ra turadi paule tike harwis tano numu tamat na king sakit ta mu ira Rom. Nesi tikenong i kilam habaling at ie be aie tike king, io, aie no ebar tano numu kapawena tamat na king sakit ta mu ira Rom.”

¹³ Ing Pailat ga hadade hobi iga lamus hasur Jisas ma igom kis tano nuno kinkinis na gil harkurai tano katano di kilam ie be, ‘No Hare na Hot.’ (Ma no hinsana tano nianga gar na Iudeia be ‘Gabata.’)

¹⁴ Ma iga hutate ra tingana kasasa kike ta ikino bung, no bung na tinaguro utano Nian na Sinakit. Io, Pailat um ga tange ta ira Iudeia horek: “I irek um no numu king.”

¹⁵ Iesene di ga kakongane be, “Lamus ise ie! Lamus ise ie! Tange be da tut ter ie ra ula kabai!”

Io, Pailat ga tiri, “Mu sip be ni tut ter no numu king ra ula kabai?”

Ma ira tamat na pris di ga babalu horek: “No numem king sene at mon ikino numu kapawena tamat na king sakit rua Rom!”

¹⁶ Io, Pailat um ga ter ise ter Jisas ta di waing dage tut ter ie ra ula kabai.

Di ga tut ter Jisas tano ula kabai.

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Io kaie, ira umri di ga kure leh Jisas.

¹⁷ Jisas ga pusak leh no nuno kabai gom hana leh tikai ma ie utuma tano katano hono ula

turungan (di kilam ie be Golgota tano nianga gar na Iudeia).

¹⁸ Ma di ga me tut ter Jisas tano ula kabai kaia, tikai ma ira iruo mes na turadi bileng. Dur kike ta ira iruo palpal tana, ma ne Jisas nalamina.

¹⁹ Tano hartule tane Pailat di gate tagure ter tike katano nianga i tange horek: “Jisas nong me Nasaret, no king gar na Iudeia.” Ma di ga bul ikinong tano nuno kabai.

²⁰ Di ga pakat ikin ra katano nianga tano nianga gar na Iudeia, tano nianga gar na Rom, ma tano nianga gar na Grik bileng. Ma a haleng ira Iudeia di ga was ie kinong di ga tut ter Jisas tano ula kabai tike katano hutate Jerusalem.

²¹ Ira tamat na pris ma ira Iudeia di ga tange tane Pailat be, “Waak u pakat ie be, ‘No king gar na Iudeia.’ Iesene nu pakat be ikin ra turadi ga kilam habaling ie be aie no king gar na Iudeia.”

²² Ne Pailat ga balu di horek: “Aso ing iou te pakat i kis ter hobi.”

²³ Be ira umri me Rom di gate tut ter Jisas tano ula kabai di ga kap leh ira kinasine, di gom bul harbasiane ter ra ihet na tinibe. Ma tike tinibe ura gar tikenong ta di. Ma di ga kap leh bileng no kinasine nong me naramon nong di ga gil ie ma tike katano mol mon ma pata ta dudungut tana.

²⁴ Io, di ga tange harbasiane ta di horek: “Waak dait diridiris ie. Iesene dait ge papaus ma ra satu be nesi na kap leh ie.” Iga ngan hokakarek ura hatutuno ira nianga tane God di ga pakat horek: “Di ga harpalau ma ira kinasigu ma di ga papaus ma ra satu utano nugu mol.”

Io, hokakarek kaie ira umri di ga gil hobi.

²⁵ Ma hutate tano kabai tane Jisas karek ra haine di ga tur ter kaia: no etnana, no sahine no etnana, Maria no haine tane Kalopas, ma ne Maria nong me Magadalen.

²⁶ Ne Jisas ga nes no etnana kaia. Iga nes bileng no bulu na harausur nong iga sip ter ie ma dur ga tur ter kaia hutate tana, kaie igom tange tano etnana hokarek: "Awei ra haine, nes baik. No natim um kin."

²⁷ Ma iga tange tano bulu na harausur be, "A etnam balik um kinin ra haine." Tur leh um ta ikino bung no bulu na harausur ga lamus leh um no haine be na kis tano nuno hala gom balaure ie.

Jisas ga mat.

(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Namur um, ura hatutuno ira nianga tane God ing di ga pakat, Jisas ga tange be, "Iou te sip maru," kinong iga nunure be ira nuno pinapalim bakut igate pataam.

²⁹ Iga mon tike mangana gingop na wain kanaia, kaie di gom hasuguh leh tike gurgurun tes kaia tana. Io, di ga suk ie tike sila hisop ma di ga songore haut ie utuma tano hone Jisas.

³⁰ Io, ing Jisas gate dup ter kike ra wain iga tange horek: "No nugu pinapalim te pataam." Io, iga sian tudu ma igom waak leise ter um no nuno nilon.

³¹ Ra Bung Liman kike no bung na tinaguro utano bung menamur no Bung na Sinangeh. Ma

ikino Bung na Sinangeh gor tike tamat na bung ie. Ira Iudeia pa di gale sip be ira palatamai duhat no kaba minat be duhat na tabataba ter tuma ta ira ula kabai tano Bung na Sinangeh, kaie di gom saring Pailat be da waret ira kaki duhat ma dage kap hasur leise ira palatamai duhat.

³² Io, ira umri di ga me waret ira kakine no luaina tunana nong di ga tut ter ie ra ula kabai tikai ma ne Jisas ma nong bileng tano mes na tunana.

³³ Be di ga hanawat ter tane Jisas di ga nes be igate mat, io kaie, pa di gomle waret ira kakine.

³⁴ Iesene tikenong ta ira umri ga sie no binabantine Jisas ma tike rumus, ma kaie iat mon a de ma ra taho ga sel sur.

³⁵ (Io, iou no tunana nong iou ga nes kike, iou te hinawas ine ma no nugu hininaawas i tutuno. Iou nunure be iou tangtange no tutuno ma iou hininaawas utana waing mu bileng, mu na nurnur.)

³⁶ Karek ra linge ga hanawat ura hatutuno ira nianga tane God di ga pakat horek: *“Pata tikenong ta ira surno ga tawaret.”*

³⁷ Ma iga ngan bileng hobi ura hatutuno bileng tike mes na katano nianga tane God di ga pakat ie horek: *“Di na nanaas ter ta nong di ga sie ie.”*

*Di ga hatur no palatamaine Jisas tano midi.
(Matu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

³⁸ Io, namur ta kakarek ra linge, Iosep me Arimatia ga hanawat. Ma iga tike bulu na ha-rausur tane tane Jisas bileng. Iesene iga kis kumaan ter hobi kinong iga burte ira Iudeia. Iga hanawat igom saring Pailat utano palatamaine Jisas. Be Pailat ga haut, Iosep ga hana gom a kap leh no palatamaine Jisas.

³⁹ Ma ne Nikodimas, nong ga huna hanawat ter baik tane Jisas ra bung, ga saate ie. Ma ne Nikodimas ga kap hawat airuo mangana waiwai ing di ga hul hurusane pakur ma iga tirih haruat ma aitul a sangahul na kilo.

⁴⁰ Dur ga kap leh no palatamaine Jisas ma dur ga hirisane bat ie ma ra subana lawas na katano mol tikai ma ira waiwai. Ira tintalen gar na Iudeia hokike ing di la ura haratur.

⁴¹ Ma tano katano di ga tut ter Jisas tano ula kabai kaia iga mon tike matana dahe. Ma naramon tano matana dahe iga mon tike sigar midi ma pa di gale hatur baik tikenong tana.

⁴² Io, ikino bung no bung menalalie tano Bung na Sinangeh, kaie dur gom hatur no palatamai ne Jisas kaia kinong ikino midi ga kis hutate ter mon.

20

Jisas ga lon baling sukun no midi.

(Matiu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

¹ Ra mala bungbung ra Sade ing baik ga kadado ter, ne Maria nong me Magadalen ga hana ukaia tano midi ma iga nes be di gate kap leise ter no hot tano matanangas tano midi.

² Io, iga hilo tupas ne Saimon Pita ma no mes na bulu na harausur nong Jisas ga sip ter ie, igom tange be, “Di te kap leh no Watong metuma tano midi ma mehet paile palai be di te bul ie ha!”

³ Io kaie, Pita ma no mes na bulu na harausur dur ga taman tut leh ukutua tano midi.

⁴ Dur ga hililo hanana, iesene no mes na bulu na harausur ga hilo nalalie tane Pita gom a huna hanawat tua tano midi.

⁵ Iga heraro lala utuma ta ira katano mol di ga noh ter kaia, iesene pai gale lala. ⁶⁻⁷ Io, Saimon Pita um nong ga murmur hanana tana ga me hanawat gom hana lala tano midi. Iga nes ira katano mol di ga noh ter kaia tikai ma no mol na haratur di ga pulus no ulu ne Jisas ma ie. Ikino mol ga noh sisingen ter at ma iga tamapuli timaan ter.

⁸ Io, no mes na bulu na harausur nong ga huna hanawat kaia tano midi ga hana lala bileng. Iga nes ma iga nurnur.

⁹ (Dur pai gale palai baak be ira nianga tane God di ga pakat i tange be Jisas na tamat tut iat sukun ra minat.)

Jisas ga harapuaa tane Maria nong me Magadalen.

¹⁰ Io, ira iruo bulu na harausur dur ga tapukus baling ter ta ira ngasia dur tiketike.

¹¹⁻¹² Iesene Maria ga tur ter at nataman tano midi ma iga susuah. Ing iga susuah iga heraro lala utuma tano midi ma iga nes leh airuo angelo. Ira kinasi dur a ponponiana ma dur ga kis ter tano katano di ga hainoh ter baak no

palatamaine Jisas kaia. Tikenong ga kis ter utua ra nuno ulaleng ma no nong ga kis ter utusu tano nuno kinakadus.

¹³ Dur ga tiri Maria be, “Awei, u susuah urah?”

Ne Maria ga balu dur horek: “Di te kap leh no nugu Watong ma iou paile nunure be di te bul ie ha.”

¹⁴ Be iga tange ter hobi iga tahurus igom nes Jisas ma iga tur ter kaia. Iesene pai gale nes kilam ie be Jisas mon.

¹⁵ Ma ne Jisas ga tange, “Awei, u susuah urah? Nesi ikinong u sisilih tana?”

Maria ga lik be aie no ut na harbalaurai ta ikino matana dahe, kaie igom tange tana be, “Maris, be u te kap leh ie, hinawase iou be u te bul ie ha, iou nige kap leh ie.”

¹⁶ Jisas ga tange tana, “Maria.”

Maria ga talingane ie ma iga tange tana horek: “Rabonai!” (a pipilaina be ‘tena harausur’ tano nianga gar na Iudeia.)

¹⁷ Io, Jisas ga tange be, “Waak be u palpalim iou kinong iou paile tapukus baak utuma hone Mama. Iesene hana utusu ta ira tasigu ma nu hinawase di be iou hanana um utuma tano Tamagu ma no Tama di bileng, utuma tano nugu God ma no nudi God bileng.”

¹⁸ Io, Maria nong me Magadalen ga hana tupas ira bulu na harausur ma ikin ra hininaawas: “Iou te nes no Watong!” Ma iga hinawase di be Jisas gate tange ter karek ra linge tana.

Jisas ga harapuaa ta ira nuno bulu na harausur.

¹⁹ Taitus ikino Sade ra matarahien ruruk ira bulu na harausur di ga kis hulungan ter naramon tike hala. Ma di ga banus bat hadades ter ira matanahala kinong di ga burte ira Iudeia. Ne Jisas ga hanawat iga me tur hutate igom hamatien di ma iga tange be, "A malum ta mu!"

²⁰ Iga tange ter kike ma iga hamanis ira iruo lapara lumana ma no binabatna ta di. Ma be ira bulu na harausur di ga nes no Watong di ga manga laro sakit.

²¹ Tike pana baling Jisas ga tange be, "A malum ta mu! Hoke Mama ga tule iou, io, iou bileng, iou tultule mu hobi."

²² Io, namur, iga manasung ter ta di ma iga tange, "Mu hatur kawase leh no Halhaaliena Tanuo.

²³ Be ing mu lik luban leise ira sana tintalen gar tikenong, io, God te lik luban leise ira nuno sana tintalen. Ma be ing pa mu le lik luban leise ira sana tintalen gar tikenong, io, God pai nale lik luban leise ira nuno sana tintalen."

Tomas ga nes Jisas kaie igom nurnur tana.

²⁴ Tomas, nong di kilam ie be no Kasang, ma aie tikenong ta ira sangahul ma iruo, pai gale kis tikai ter ma ira bulu na harausur ing Jisas ga hanawat.

²⁵ Io kaie, ira mes na bulu na harausur di ga hinawase ie be, "Mem te nes no Watong!"

Iesene iga tange ta di horek: "Be ing iou pa nile nes ira matana nil ta ira iruo lapara lumana

ma be pa nile bul no kaskas na lumagu kaia, ma be pa nile bul halala no lumagu tano binabatna, pata tuno iat pa nile nurnur.”

²⁶ Ma ra liman ma itul a bung namur ira bulu na harausur di ga kis ter baling naramon tano hala, ma ne Tomas tikai ma di. Ma ira matanahala di ga banus bat hadades ter iesene Jisas ga hanawat ma iga tur hutate ta di igom hamatien di be, “A malum ta mu!”

²⁷ Io, iga tange tane Tomas horek: “Bul no lumam kira. Nes ira lapara lumagu. Tuluse no lumam ma nu bul halala ie tano binabatigu. Waak u lilik iriruo iesene nu nurnur!”

²⁸ Kaie, Tomas gom tange tana, “Augo no nugu Watong ma no nugu God!”

²⁹ Io, Jisas ga tange tana be, “U te nurnur kinong u te nes iou. Iesene no haridan na kis ta di ing pa dile nes iou ma di nurnur iat.”

No burwana kaie Jon gom pakat ikin ra pakpakat.

³⁰ Io, Jisas ga gil ra haleng mes na dades na hakilang ra matmataan ta ira nuno bulu na harausur ing iou paile pakat halala ta ikin ra pakpakat.

³¹ Iesene iou te pakat kakarek waing mu nage nurnur um be Jisas aie iat no Mesaia, no Natine God, ma be mu na nurnur tana, io kaie, mu na hatur kawase no nilon tutuno nong i kis tana.

21

Jisas ga harapuaasa ta ari ing di ga isise ubane.

¹ Namur baling Jisas ga harapuasa ta ira nuno bulu na harausur tano gagene no tamat na taho kis Taiberias. Iga ngan horek.

² Saimon Pita, Tomas (no Kasang), Nataniel nong me Kena tano katano Galili, ira iruo natine Sebedi, ma airuo mes na bulu na harausur di ga kis tikai ter.

³ Ne Saimon Pita ga tange ta di be, “Aiou ura isa ubane.” Io, di ga balu ie be, “Dait tikai.” Io, di ga hana leh di gom a kisi leh tike mon, iesene ta ikino bung ra bung pa di gale soh ta tike aen.

⁴ Ra mala bungbung Jisas ga tur ter tuma na waseser iesene ira bulu na harausur pa di gale nes kilam ie be Jisas mon.

⁵ Io, iga kakongane utuso ho di be, “Kaba tasigu, pata ta aen ta mu, nah?”

Ma di ga balu ie be, “Pata.”

⁶ Kaie, igom tange ta di horek: “Mu ise no ubane utuso tano kata tano mon ma mu na soh tari.” Ma be di ga gil hobi pa di gale tale um be di na saret haut no ubane utuma naramon tano mon kinong iga hung no ubane ma ra haleng aen.

⁷ Io, no bulu na harausur nong Jisas ga sip ie ga tange tane Pita be, “No Watong ikunuma!” Ma ne Saimon Pita gate kap leise ter no tamat na kinasine. Ing at mon iga hadade be no Watong ikunuma, iga sige habaling leh no kinasine ma iga karwas sur utusu na taho kis.

⁸ Ma ira mes na bulu na harausur di ga mur haut um Pita ma no mon. Ma di ga selsel hanane no ubane nong ga hung ter ma ira aen kinong pai

gale tapa utuma na waseser. Di ga tapa haruat mon ma tike maar na mita.

⁹ Be di ga me sapa di ga nes tike eh ma igate ian males ter. Ma a mon aen kanaia tana. Iga mon bileng ari beret.

¹⁰ Io, Jisas ga tange ta di be, “Mu kap hawat ta aen ta kike mu te soh.”

¹¹ Saimon Pita ga kawas tano mon igom saret no ubane utuma na waseser. No ubane ga bukas ma ra tamat na aen haruat ma tike maar ma liman sangahul ma itul. Iesene no ubane pai gale tamadiris sukmaal be iga haleng sakit ira aen tana.

¹² Ma ne Jisas ga tange ta di be, “Mu hana ura, mu na ian.” Ma ira bulu na harausur di ga sip ter um be di na tiri Jisas be, “Nesi ugo?” Iesene pata ta tikenong pai gale walar kinong di ga nunure be aie no Watong.

¹³ Io, Jisas ga hana igom kap leh ira beret ma iga ter ta di. Iga gil bileng hobi ta ira aen.

¹⁴ Ikinin um no itul a pana be Jisas ga harapuasa ta ira nuno bulu na harausur namur ta ing God gate hatut habaling ie sukun ra minat.

Jisas ga habalaraan habaling ter um Pita.

¹⁵ Ing be di ga ian huat ter Jisas ga tiri Saimon Pita horek: “Saimon no natine Jon, hohaam, no num sinisip utagu i tamat ta ira sinisip ta di karek?”

Iga balu ie be, “Maso, Watong, u nunure ter be iou sip ugo.”

Io, Jisas ga tange tana be, “Nu nes mur ira nugu not no sipsip.”

¹⁶ Tike pana baling Jisas ga tiri ie be, “Saimon no natine Jon, hohaam, u sip iou?”

Ma iga balu ie be, “Maso, Watong, u nunure ter be iou sip ugo.”

Io, Jisas ga tange tana be, “Nu balaure ira nugu sipsip.”

¹⁷ No aitul a pana Jisas ga tiri ie be, “Saimon no natine Jon, hohaam, u sip iou?”

Ma ne Pita ga tapunuk kinong Jisas ga tiri ie a itul a pana be, “Hohaam, u sip iou?” Io, iga tange, “Watong, u nunure ira linge bakut. U nunure ter be iou sip ugo.”

Io, Jisas ga tange tana be, “Nu nes mur ira nugu sipsip.

¹⁸ Hadado baak! Ing u ga marawan ter, augo iat, u git kumkubus hadikdikit no num mol ma u git hanana ta ira katano u ga sip be nu hana ukaia. Ma ing nu patuana nu tuluse ira iruo lumam ma tike mes na kubus kawase ugo ma ina lamus ugo ter tano katano paule sip be nu hana ukaia.”

¹⁹ Jisas ga tange hokarek ura hamanis no mangana minat tane Pita nong na hapuasne no minamar tane God tana. Io, Jisas ga tange tana, “Nu murmur iou!”

²⁰ Pita ga talingan tapukus iga nes ikino bulu na harausur nong Jisas ga sip ie ma iga murmur hanane dur. (Aie nong baak ga ioh ter tane Jisas tuma tano nian ma igom tiri ie be, “Watong, nesi na ter ise ugo?”)

²¹ Be Pita ga nes ie iga tiri be, “Watong, hohaam tane kinen?”

²² Ma ne Jisas ga balu ie horek: “Be ing iou sip ie be na lon ter tuk be ni tapukus baling, io, pata ta ginginim kaia. Augo iat, nu murmur iou.”

²³ Kaie, tike hininaawas gom hana hurbit nalam in ta ira hatatesne naramon tane Krais be ikino bulu na harausur pai nale mat. Iesene Jisas pai gale tange be pai nale mat. Pata. Iga tange mon horek: “Be ing iou sip ie be na lon ter tuk be ni tapukus baling, io, pata ta ginginim kaia.”

²⁴ Ikinin no bulu na harausur nong i hini-naawas ta kakarek ra linge ma nong te pakat hasur di. Ma dait nunure be no nuno hininaawas i tutuno.

²⁵ Io, Jisas ga gil ra haleng mes na linge bileng. Be ing di gor pakat hasur di bakut tiketike, io, utagu i nanaas be gor pata ta mahuo tano ula hanuo bakut uta ira pakpakat ing di gor pakat.

No Tahut na Hininaawas
The New Testament in the Sokarek dialect of the
Patpatar language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sokarek long Niugini

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sokarek (Patpatar)

Dialect: Sokarek

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 15 May 2025 from source files dated 15 May 2025

bbc4ab7d-0dcb-5ad0-909b-47e9fb251f1b